

**Значення глобальних ланцюгів доданої
вартості для торгівлі, інвестицій,
розвитку та створення робочих місць**

ОЕСР, СОТ, ЮНКТАД

6 серпня 2013 року

підготовлено для

Саміту Лідерів Великої двадцятки

Санкт-Петербург (Росія)

Вересень 2013

Передмова

На саміті у Лос Кабосі у червні 2012 року всі лідери Великої двадцятки(G-20) відмітили, що « ... релевантність регіональних і глобальних ланцюгів цінностей у світовій торгівлі визначають їх роль в економічному зростанні, зайнятості та розвитку та підкреслили необхідність розширити кількість країн, котрі розвиваються у таких же світових ланцюгах цінностей. Лідери закликали ОЕСР, СОР і ЮНКТАД прискорити їх роботу по аналізу функціонування світових ланцюгів цінностей а також їх взаємозв'язків з торгівлею та інвестиційними потоками, розвитком та робочими місцями [...] та надали звіт про хід виконання через головування Росії. У наступному звіті Світових ланцюгів торгівлі, інвестицій, розвитку та робочих місць, є спільна відповідь від ОЕСР, СОР і ЮНКТАД до цього мандата, спираючись на останні висновки в поточних дослідженнях. Ми раді представити її на саміті у Санкт-Петербурзі у 2013 році.

Ланцюг цінностей став домінантною ознакою світової економіки, що включає в себе країни всіх видів розвитку, від бідних до найбільш прогресивних. Виробництво товарів та послуг все частіше здійснюється там, де необхідні навички та матеріали доступні за конкурентоздатною ціною та якістю. Ця зростаюча фрагментація виробництва без кордонів має важливі наслідки для торгівлі, інвестиційних структур та політики, а також пропонує нові перспективи зростання, розвитку та створення робочих місць. Нам потрібно буде і надалі розвивати наше розуміння того, яким чином це формує поведінку міжнародної торгівлі та інвестиційних реформ, але ми вже досягли великого прогресу від російського головування G-20, як з точки зору аналітичної суті так і з точки зору обміну знаннями між країнами G-20.

Наш аналіз підкреслює, що торгівля та відкритість інвестицій є важливими компонентами всеохоплюючих реформ в області політики у країнах G-20; зараз необхідні дії щоб впровадити ефективну основу для сильного, стійкого,

збалансованого і всеосяжного зростання, з якого всі країни могли б отримати вигоду.

У світі, що характеризується компонентами, котрі перетинають кордони декілька разів, усунення тарифних піків та ескалація у сільському господарстві і промисловості, а також вирішення проблеми безтарифних бар'єрів, що впливають як на товари, так і на послуги, призведе до зменшення витрат у бізнесі та підвищення зростання. Сектори ефективних послуг покращують перспективи зростання не тільки у рамках послуг економіки, а мають істотний вплив на збільшення продуктивності у виробництві в цілому. Важливо зазначити, що організовані належним чином додаткові заходи політики супроводжують зростання торгівлі, а відкритість інвестицій допомагає гарантувати що цей потенціал зростання реалізується як найширше. Це частково зроблено на національному рівні а також на міжнародному, через сприяння розвитку щоб допомогти об'єднати найменш пов'язані між собою економіки.

За минулий рік ОЕСР і СОТ працювали в тісній співпраці для розробки бази даних торгівлі з доданою вартістю, яка була випущена у травні 2013 року. Ця база даних є першим кроком у інтеграції торгівлі, що вимірюється у термінах доданої вартості через інтернаціональну статистичну систему і забезпечує доказову базу для наших нових аналізів. ЮНКТАД сприяла власній роботі з питань торгівлі та розвитку з новою ініціативною оцінкою взаємозв'язку ланцюга цінностей та потоку інвестицій, що також описано у Доповіді про світові інвестиції 2013 року.

Але ще багато роботи має бути зроблено, для того щоб роз'яснити наслідки ланцюгів цінностей для країн, що знаходяться на різних стадіях розвитку, а також для фірм різноманітних розмірів та структур. ОЕСР, СОТ і ЮНКТАД з розширеною мережею партнерських інститутів, взяли на себе зобов'язання посилити нашу співпрацю у цих питаннях.

Ми з нетерпінням чекаємо продовження своєчасного інформування лідерів G-20 на постійній основі.

Ангел Гурріа

Паскаль Ламі

Супачай

Панічпакді

Генеральний секретар
секретар

Генеральний директор

Генеральний

ОЕСР

СОТ

ЮНКСДАТ

Three handwritten signatures in black ink are displayed horizontally. The first signature on the left is a stylized, cursive name. The middle signature is a simple, blocky name. The third signature on the right is a more complex, cursive name.

Зміст

Передісторія.....	6
Частина I. Глобальний ланцюг цінностей і торгівля із доданою вартістю.....	9
1. Огляд результатів на торгівлю з доданою вартістю, бази даних та показники глобального ланцюгу цінностей.....	9
2. Наслідки торгової політики.....	13
Вартість протекціонізму вище у контексті світових ланцюгів цінностей.....	13
Численні пограничні переходи звертають увагу на важливість спрощення процедур торгівлі.....	14
Безтарифні заходи сприяють зростанню специфічних проблем для участі у глобальному ланцюзі створення вартості.....	15
Зниження неефективності ринків послуг підвищує конкурентоспроможність усіх фірм.....	16
Нові конкуренти питання у глобальному ланцюгу цінностей.....	16
Торгові угоди повинні впоратися з новими реаліями бізнесу.....	17
3. Важливість додаткових засобів починається з навичок.....	20
Part II. Глобальний ланцюг цінностей, інвестиції та розвиток.....	21
1. Глобальний ланцюг цінностей та інвестиції	21
Інвестиційні рішення багатонаціональних підприємств впливають на структуру доданої вартості торгівлі у глобальному ланцюзі цінностей.....	21

Інвестиції у глобальний ланцюг цінностей можуть генерувати вигоди для розвитку, але вони не є автоматичними:

Значення

політики.....22

2. Основні політичні міркування.....25

Голосувати чи ні за глобальний ланцюг цінностей - це стратегічний вибір для осіб, що визначають політику.....25

Розширення рамок інвестиційної політики як і раніше важливо для вигоди глобального ланцюга цінностей.....28

Висновки та подальші кроки.....29

Ключові факти

- Зростання світового ланцюга цінностей (GVCs) збільшило нашу взаємозалежність: від 30 до 60% експорту між країнами G20 складається з імпортних матеріалів або матеріалів, котрі використовуються іншими.
- Дохід від торгових потоків глобального ланцюга цінностей подвоївся між 1995 та 2009 роками: для Китаю дохід зріс у 6 разів, для Індії – 5, та для Бразилії у 3 рази.
- Зростання доходу означає збільшення робочих місць: у Німеччині робочі місця пов'язані з глобальним ланцюгом цінностей подвоїлися приблизно до 10 мільйонів між 1995 та 2008 роками.
- Заходи сприяння торгівлі життєво важливі для участі у глобальному ланцюзі цінностей: зменшення торгівельних витрат від практичних та відносно недорогих дій можуть сягнути 16% для деяких країн, що розвиваються.
- Роль ефективних та конкурентоспроможних секторів також має вирішальне значення: послуги становлять 42% від експорту (у термінах доданої вартості) з економіки G20 та більш ніж 50% для деяких країн.
- Глобальний ланцюг цінностей посилив аргументи на користь багатостороннього відкриття ринку, як бар'єри між третіми країнами, включаючи в себе нетарифні заходи, зростання чи спад буде залежати від того, скільки бар'єрів покласти між прямими торговими партнерами.
- Відкрита, прозора та передбачувана торгівля та інвестиційна політика потребує ряду флангових рішень, спрямованих на забезпечення відкритих вигод від глобального ланцюгу цінностей. У деяких менш розвинених економіках потрібно зробити більш роботи для усунення

конкретних перешкод для ефективної участі у глобальному ланцюзі цінностей.

- За подолання перешкод для участі у глобальному ланцюзі цінностей можуть платити великі дивіденди: розвинені економіки з швидким зростанням для участі у глобальному ланцюзі цінностей мають на 2% вищий за середній показник ВВП на душу населення.
- Багатонаціональні підприємства (MNE) скоординовані глобальним ланцюгом цінностей складають 80% світової торгівлі. Також по оцінкам внесок місцевим фірм є досить значним (у межах 40-50% від доданої вартості).
- Глобальний ланцюг цінностей може бути важливим засобом для країн, що розвиваються, для створення виробничого потенціалу, де місцеві фірми можуть захопити значну частину доданої вартості, але поширення технологій, навичок будівництва та модернізації не є автоматичними і потребують значних інвестицій.
- Окремі країни виявляють бажання зважити всі витрати та вигоди від активної політики, з урахуванням конкретної ситуації у країні та узгодити її із загальною стратегією розвитку.
- Структурний підхід передбачає вкладення глобального ланцюгу цінностей у галузі промислового розвитку, зокрема створення сприятливих умов для торгівлі та інвестицій та зміцнення виробничого потенціалу та робочої сили у місцевих фірмах.
- Екологічні, соціальні та управлінські рамки необхідні з посиленням регулюванням органів та зміцненні підтримки місцевих фірм на предмет відповідності. Належним чином продумана і втілена у життя конкурентна політика грає дуже важливу роль.
- Основи політики ОЕСР з питань інвестицій та рамки інвестиційної політики ЮНСДАТ для стійкого розвитку забезпечують широке керівництво щодо поліпшення інвестиційного клімату.

- Багатостороннє співробітництво може зробити великий внесок у загальну торгівлю та інвестиційну політику, що сприяють стійкому зростанню глобального ланцюгу цінностей, уникаючи політики «розорення сусіда», і вирішення конкретних проблем політики у сучасному, більш взаємопов'язаному світі.
- Більш конкретно, структурна політика заходів G20 забезпечує основу для адресування оскарження політик, зазначених у цій колективній доповіді ОЕСР - СОР – ЮНКТАД. У той самий час, багато залишається невизначеним щодо наслідків для країн із різним рівнем розвитку, та для компаній різних розмірів та структур. ОЕСР - СОР – ЮНКТАД з розширеною мережею партнерських інститутів будуть зміцнювати співробітництво з цих питань і готові звітувати про свій прогрес у 2014 році лідерам G20.

Передісторія

Глобальні ланцюги цінностей (GVCs) стали домінуючою рисою світової торгівлі та інвестицій, що охоплюють розробку, розвиток та дослідження економіки. Весь процес виробництва товарів, від вирощування сировини до кінцевої продукції, все частіше здійснюється всюди, де необхідні навички та матеріали доступні за конкурентоспроможною ціною та якістю. Міжнародна фрагментація виробництва обумовлена змінами у бізнесу та нормативно-правовому середовищі, нових технологіях, корпоративному мисленні та фірмових стратегіях а також систематичною лібералізацією у торгівлі та інвестиціях протягом останніх двох десятиліть.

На цьому тлі глобальних виробничих мереж, політики мають ліквідувати розрив між традиційною регламентацією норм та реаліями бізнесу. Наразі ОЕСР і СОТ проводять комплексну статистичну та аналітичну роботи, що націлені пролити світло на шкалу природи та наслідків міжнародної виробничої кооперації. ЮНКСДАТ також провела значну нову роботу, зокрема, щодо аспектів розвитку і зв'язку з інвестиціями.

Новизна цієї роботи в тому, що вона враховує потоки проміжних товарів і послуг, а також визначає в яких країнах і галузях це значення додається до ланцюгу цінностей. Глобальний ланцюг цінностей часто координується багатонаціональними підприємствами і значна частина прикордонної торгівлі проміжних та кінцевих товарів та послуг та займає місце у їх мережі філій. Але перспектива глобального ланцюга цінностей охоплює на рівні витягнутої руки торгівлю з неналежними покупцями і постачальниками, включаючи в себе основну частину ланцюга цінностей, де малі і середні підприємства беруть участь у

виробництві ресурсів, які у кінцевому рахунку досягають іноземних споживачів, втілюються у товари та послуги.

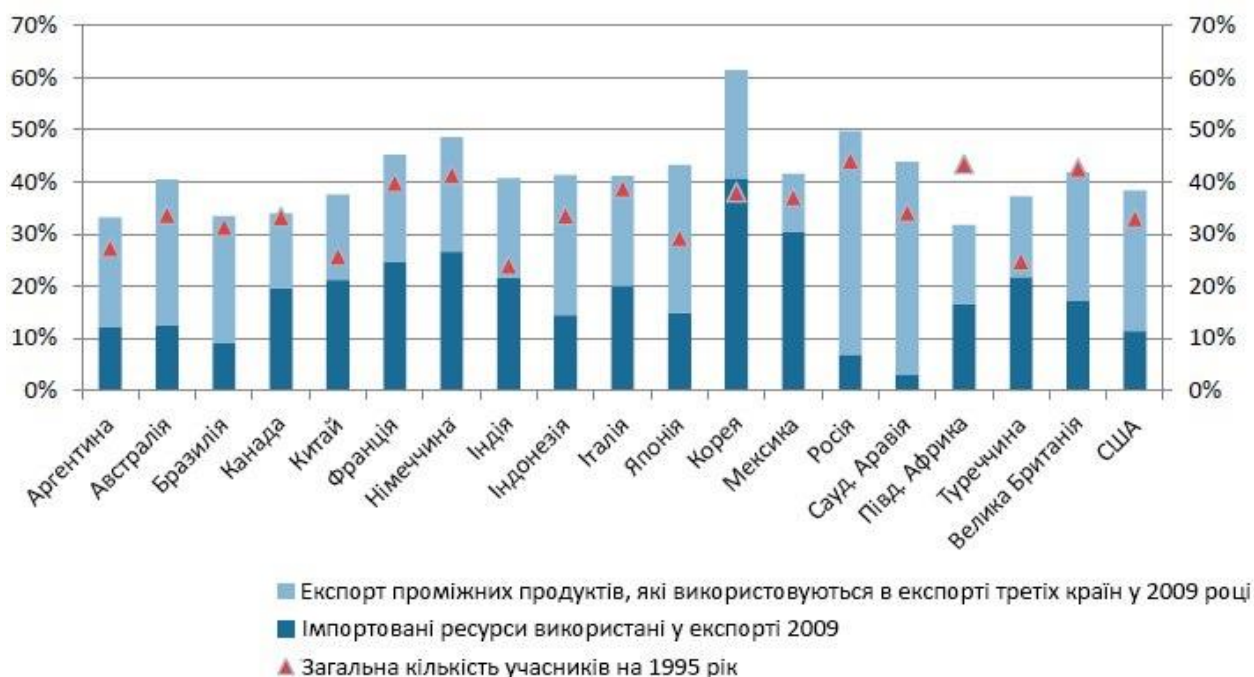
Зростаюча фрагментація виробництва крізь кордони має важливі політичні наслідки. Це підкреслює необхідність для країн, котрі хочуть отримати вигоду від участі у ланцюзі цінностей, мати відкриті, передбачувані та прозорі торгівельні та інвестиційні режими як тарифи, та інші надмірно обмежувальні безтарифні заходи, що впливають на іноземних постачальників, міжнародних інвесторів, та внутрішніх виробників. Також підкреслюється необхідність інвестування у навички, продуктивний потенціал, інфраструктуру, так як цього потребують проблеми країн, що розвиваються, котрі вже беруть участь у виробничих мережах, а також тих, хто хоче збільшити та зміцнити внутрішні показники, але ще не є учасниками глобальних виробничих мереж.

З появою глобального ланцюга цінностей можна спостерігати як країни все більше покладаються на зарубіжні матеріали для експорту своїх власних фірм, які можуть і далі оброблятися країнами-партнерами. Малюнок 1 ілюструє це з індексом участі глобального ланцюга цінностей, який включає в себе ці дві величини. Різниця 30 та 60 відсотками експорту країн G20 складається з проміжних промислових вкладів глобального ланцюга цінностей. Порівнюючи 2009 та 1995 роки, учасники глобального ланцюга цінностей зросли майже у всіх країнах Великої двадцятки, особливо в Китаї, Індії, Японії та Кореї.

Поширення глобального ланцюга цінностей стало можливим завдяки технологічним досягненням, які привели до скорочення торгівлі та координації витрат. Наприклад, контейнеровоз або реактивний двигун, завдяки зменшенню транспортних витрат полегшили перевозку товарів

та людей. Розвиток ІТ-технологій також був важливим фактором у виникненні глобального ланцюгу цінностей як координації діяльності у різних країнах, що також тягне за собою великі витрати компаній. Ці витрати істотно зменшуються завдяки інтернету та більш надійним комунікаційним інфраструктурам.

Малюнок 1. Учасники глобальних ланцюгів цінностей, 1995 та 2009

Джерело: ОЕСР (2013). Індекс розраховується як відсоток від валового експорту і складається з двох компонентів: імпортованого контенту експорту та експорту проміжних ресурсів (товарів і послуг), які використовуються в експорті третіх країн.

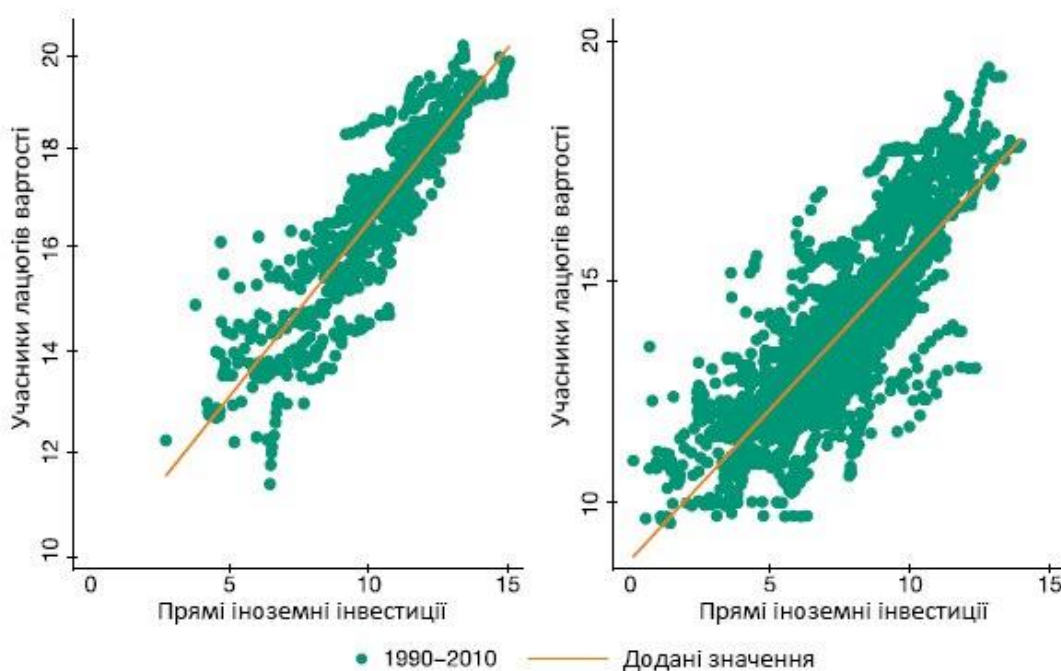
Розширення діяльності малих та середніх підприємств за рахунок прямих іноземних інвестицій (FDI) було основним драйвером зростання глобального ланцюгу цінностей, як показано на тісній кореляції між складами FDI у країнах та їх участю у глобальному ланцюзі цінностей (Малюнок 2). Присутність іноземних філій є важливим фактором, що впливає як і на імпортований контекст у експорті, так і на участь у міжнародних виробничих мережах.

Політики зіграли свою роль через успішні раунди лібералізації торгівлі для товарів і сервісів, а також міжнародних інвестиційних угод.

Конкретні угоди, такі як, Угода Інформаційних технологій, також підтримують поширення ІТ-технологій. Малюнок 3 розкриває широке значення торгових витрат, що охоплюють політичні та неполітичні витрати, а також підкреслює, що в період між 1995 та 2009 роками, ці витрати були суттєво зменшені у країнах G20.

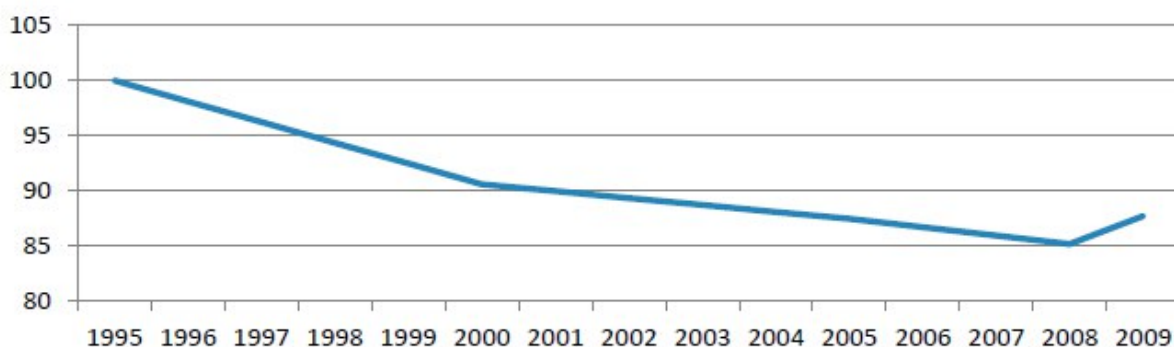
Малюнок 2. Прямі іноземні інвестиції та учасники лацюгів вартості, розвинутих країн та країн, що розвиваються 1995 та 2009 внутрішні акції

Учасники лацюгів вартості до прямих ін. інвестицій Розвинуті країни
Учасники лацюгів вартості до прямих ін. інвестицій Країни, що розвиваються

Джерело: ЮНКДАТ, Світовий інвестиційний звіт 2013 - GVCs: інвестиції і торгівля в цілях розвитку.

Малюнок 3. Середні двосторонні торговельні витрати для товарів і послуг, 1995 = 100

Джерело: ОЕСР вхідні та вихідні таблиці країн. Торгово-зважений середній показник для країн G20 на основі 1995, 2000., 2005, 2008 і 2009 років. Двосторонні торгові витрати витікають з вагомих торгових даних.

Частина I

Глобальний ланцюг цінностей і торгівля по доданій вартості

Огляд результатів на торгівлю по доданій вартості (TiVA) бази даних та показників глобального ланцюга цінностей.

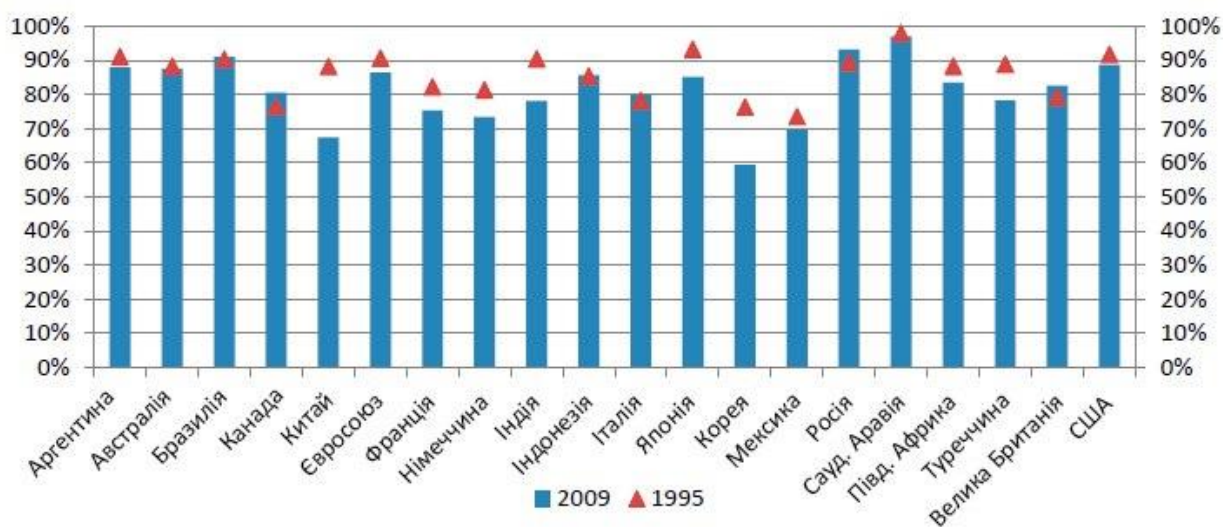
Торгівля по доданій вартості описує статистичний підхід, що використовується для оцінки ресурсів вартості, що додаються у виробництві товарів та послуг. Вона визначає, що зростаючі глобальні ланцюги цінностей означають що експорт країн все більше залежить від важливого проміжного імпорту, і в свою чергу, доданою вартості у зростаючих країнах. Наприклад, автомашина експортована країною А може потребувати необхідних запчастин, таких як двигун, сидіння і т.д., вироблених іншими країнами. В свою чергу, ці країни будуть використовувати проміжні ресурси, імпортовані з інших країн, такі як сталь, каучук і т.д. щоб виробити деталі, що потребує країна А. Торгівля по доданій вартості передбачує відстеження доданої вартості у кожній індустрії та країні у виробничому ланцюзі вартості та виділяє значення, що додано до початкових галузей.

База даних торгівлі по доданій вартості забезпечує чіткий доказ зростання міжнародної фрагментації виробництва. У більшості країн G20, вітчизняний контент у частці від валового експорту скоротився у період між 1995 та 2009 роками (Малюнок 4). У країнах спостерігаються різні рівні, так як значення внутрішньої доданої вартості визначається багатьма факторами, такими як, розмір країни, економічна структура та структура експорту. Варто відзначити, що не зважаючи на неоднорідність глобального ланцюга цінностей у продуктах та промислових галузях, більш низький внутрішній контент

спостерігається у більшості країн. Для країн, де внутрішній контент збільшився, це пояснюється внутрішнім складом. Тобто, ці країни експортують більше в тих галузях, де фрагментація виробництва менш поширена (наприклад, промислові послуги чи діяльність з видобутку). Нижчий іноземний контент ще не означає що ці країни в меншій мірі залучені у глобальний ланцюг цінностей.

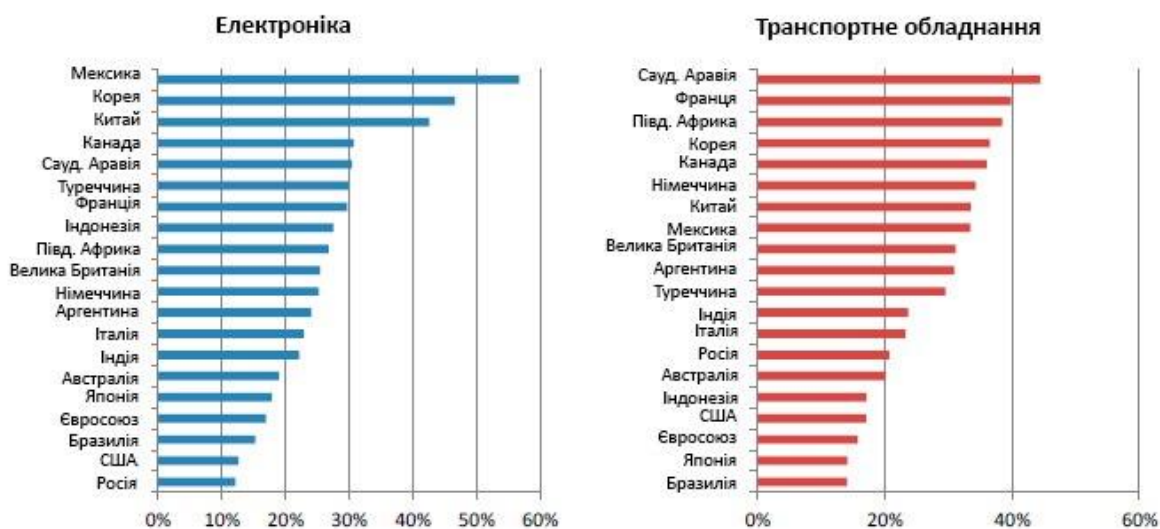
На галузевому рівні, високий іноземний контент може спостерігатися в електроніці та транспортному обладнанні (Малюнок 5). Зазвичай, ці сектори включають в себе довгі і складні ланцюги вартості, якщо виробництво основних частин та елементів було переміщено. Компанії користуються різницею у витратах, навичках та технологіях по всіх країнам, а також економією від масштабів, пов'язаних зі спеціалізацією на конкретних етапах виробництва. Електричне обладнання промисловості також характеризується більш низькими витратами торгівлі через зусилля щодо усунення торгових бар'єрів для ключових технологічних товарів, як свідчить про це Угода СОТ з інформаційних технологій.

Малюнок 4. Внутрішній зміст валового експорту, % (2009)

Джерело: база даних ОЕСР / СОР база даних ТпДВ, травень 2013

Малюнок 5. Іноземний контент валового експорту, електроніки і транспортної обладнання, % (2009)

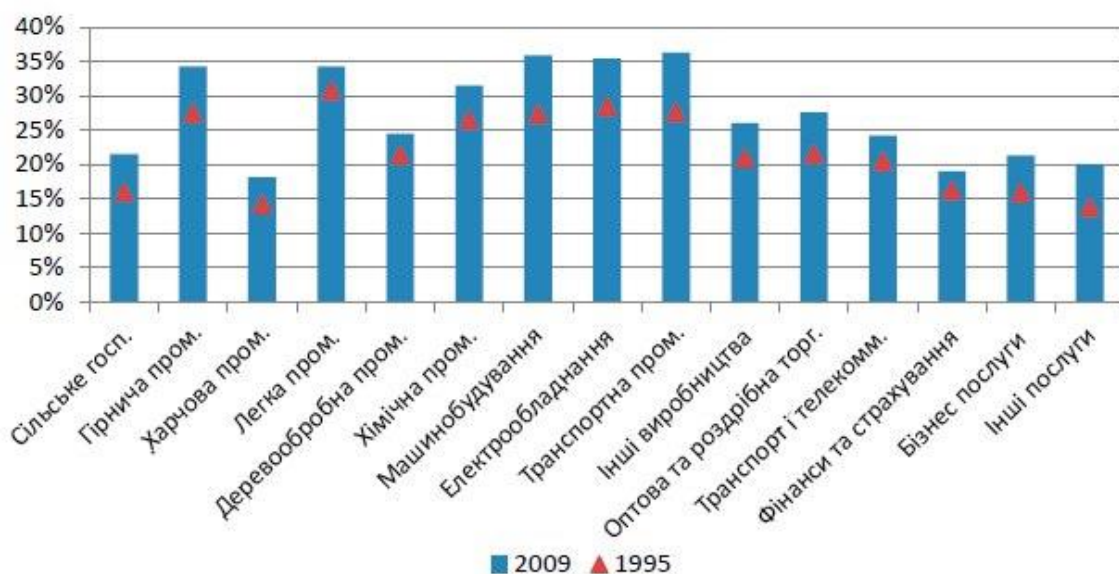
Джерело: база даних ОЕСР / СОР ТпДВ, травень 2013

Крім цих двох галузей, всі виробничі діяльності та зростаюча кількість секторів послуг все більше покладаються на імпортовані товари. У таких галузях, як гірнична промисловість, текстиль або техніка, більш

ніж на одну третину імпорتنих ресурсів використовуються для виробництва продукції на експорт (Малюнок 6). Деякі сектори послуг, такі як дистрибуція (оптова та роздрібна торгівля), транспорт і телекомунікації також мають високі частки, а також їх показники у всіх галузях у 2009 році значно перевищують ті, що заявлені у 1995 році. Ці дані зображують переконливі докази реальності фрагментації виробництва та зростаюче використання іноземних ресурсів для підвищення продуктивності та конкурентоспроможності експорту. Це може призвести до виникнення боротьби щодо «найдорожчих» частин доданої вартості. За відсутності дисципліни або міжнародної координації інвестиційних стимулів, це могло б ефективно передати частку вартості, створеної для міжнародних інвесторів зі значними витратами для платників податків.

Малюнок 6. Проміжний імпорт, втілений у експорт, % від загального обсягу проміжного імпорту (2009)

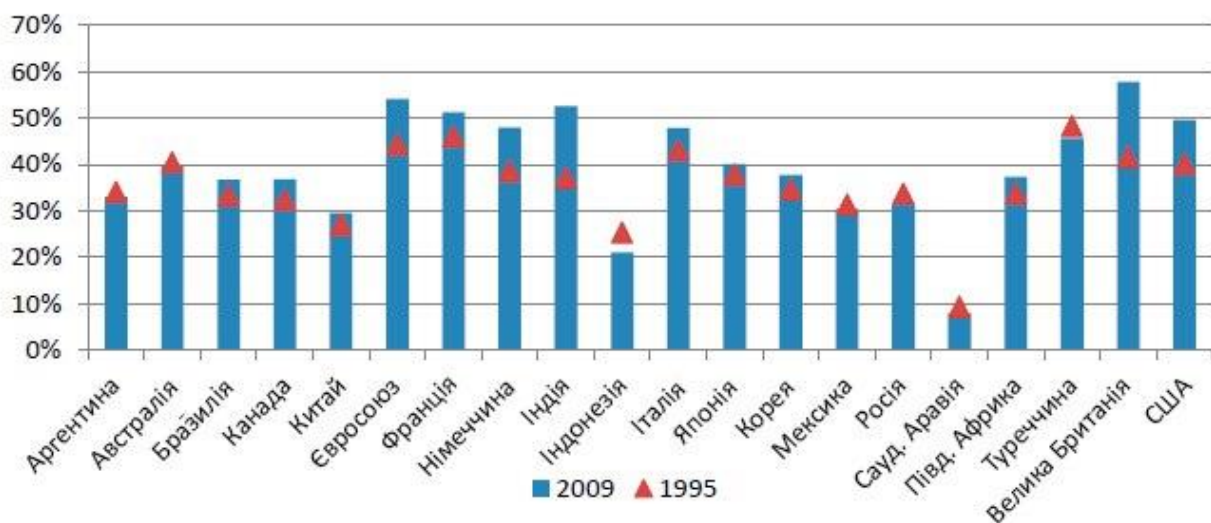
Джерело: база даних ОЕСР / СОР ТпДВ, травень 2013

Це викликає занепокоєння особливо в нинішніх умовах слабого зростання, оскільки уряд знаходиться під сильним тиском, щоб допомогти вітчизняним компаніям і зберегти робочі місця. І в результаті, вони можуть відноситися до політики або практики, що є дискримінаційними по відношенню до іноземних інвесторів або

перешкоджають вивозу інвестицій. Вони також можуть бути схильні піддатися цьому тиску в неформальних і дифузних способах, які не проявляються у вигляді змін в політиці, і тим самим підривають довіру інвесторів, що в рамках в приймаючих країн є передбачуваними і очевидним. Зміцнення багатостороннього співробітництва та уникнення такої політики може допомогти гарантувати, що багатостороння інвестиційна система продовжує зміцнювати глобальний ланцюг цінностей і підтримає його майбутнє зростання.

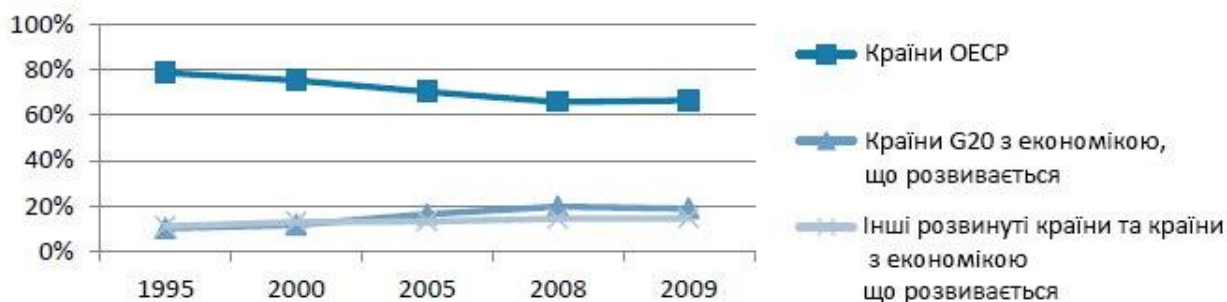
Нова база даних торгівлі із доданою вартістю також свідчить про те, що послуги відіграють більш значну роль, ніж запропонована валова торгова статистика. Протягом тривалого часу, торгівля послугами розглядалась лише як невеликий внесок у світову торгівлю (приблизно одна п'ята). З базою доданої вартості, можна побачити, що багато послуг втілюються у товари, що потім експортуються, отже контент торгівлі набагато вищий при обліку доданої вартості, що відбувається у секторі послуг (Малюнок 7). Середній обсяг сервісів експорту для економік G20 становить 42% на 2009 рік, і на рівні або вище за 50% для таких країн як Сполучені Штати, Велика Британія, Індія, Франція та Європейський союз в цілому.

Малюнок 7. Значення додаткових послуг у валовому експорті, %

Джерело: база даних ОЕСР / СОР ТпДВ, травень 2013

Малюнок 8. Додана вартість експорту, як частка світового експорту VA

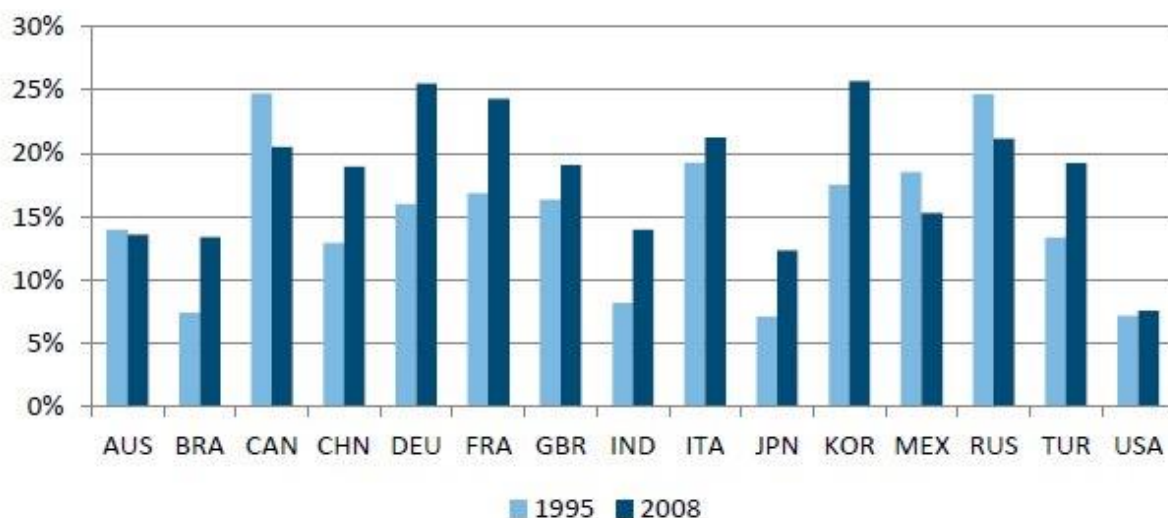
Джерело: база даних ОЕСР / СОР ТпДВ, травень 2013

Поява глобальних ланцюгів доданої вартості пішла на користь всім економікам G20. Прибуток, отриманий від торгових потоків у межах глобального ланцюга цінностей вимірюється як внутрішня додана вартість, що втілена в іноземний кінцевий попит (тобто «експорт

доданої вартості»), що зросла на 106% у період 1995-2009 років (у реальних термінах). Проте, цей прибуток у значній мірі перерозподіляється зі зростаючою економікою (Малюнок 8). Їх частка у світовому експорті доданої вартості збільшилась з 21% у 1995 році до 34% у 2009 році. Зростання більш виражено для нових країн G20, ніж для інших нових та країн, що розвиваються. У Китаї, внутрішня додана вартість, отримана від іноземного кінцевого попиту множитья на 6, в Індії на 5 і в Бразилії майже на 3 рази. Але не всі країни можуть успішно приєднатися до глобальної мережі виробництва. Такі країни, як Африка чи Латинська Америка (за винятком членів G20), як і раніше мають обмежену долю світового доходу глобального ланцюга вартості, що наголошує на необхідності нових урядових та фірмових стратегій для забезпечення кращого доступу і модернізації в рамках ланцюгів доданої вартості.

Вигоди з точки зору збільшення доходів переведені у збільшення кількості робочих місць. Малюнок 9 ілюструє, що в період між 1995 та 2008 роками, найбільша частина зайнятості складалася з робочих місць іноземного кінцевого попиту. Відсоток варіюється залежно від розміру та спеціалізації країн, але в цілому, зростання спостерігається у більшості країн. На підставі попередніх оцінок, загальний ресурс для такої країни як Німеччина, майже подвоївся у період між 1995-2008 роками та приблизно 10 мільйонів робочих місць підтримуються завдяки іноземному кінцевому попиту. У випадку Китаю, кількість збільшилась приблизно на дві третини, з 89 до 146 мільйонів.

Малюнок 9. Робота, надана іноземним кінцевим попитом, у чисельному % зайнятості

Джерело: база даних ОЕСР / СОР ТпДВ, травень 2013.

Наведені вище цифри є середніми показниками для всієї економіки, у тому числі сфери послуг з невеликим впливом на міжнародну торгівлю. Дивлячись на електронну промисловість, наприклад, одна третина робочих місць у США і майже 40% японських робочих місць є похідними від іноземного кінцевого попиту.

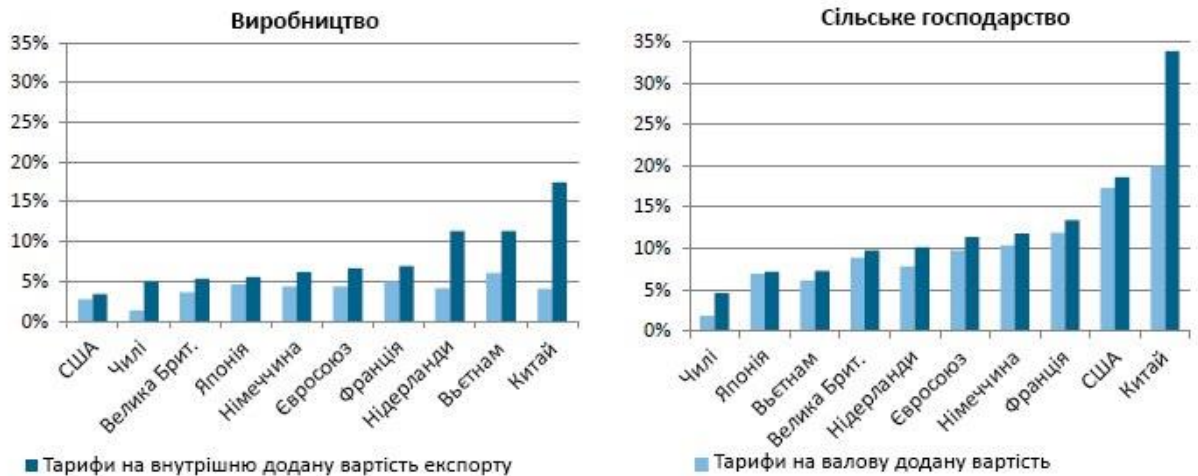
2. Наслідки торгової політики

Коли ланцюг цінностей є глобальним, торгова політика країн стає більш взаємозалежною, тому більш важливо мати насущні і більш розповсюджені ефекти. Звичайно, ця взаємозалежність не є чимось новим. Управління наслідками політики для однієї країни іншою країною уже давно стало центральною частиною торгової політики та переговорів. Новим є те, як і яким шляхом торговельна політика впливає на глобальний ланцюг цінностей.

Вартість протекціонізму вище у контексті глобальних ланцюгів доданої вартості.

Після більш ніж половини сторіччя торгівельного лібералізму, номінальні тарифи на промислові продукти у розвинених країнах, як правило, низькі. Хоча у більш змішаному випадку для країн, що розвиваються, загальна тенденція також схиляється в сторону нижчих тарифів. Але в світі над яким домінує глобальний ланцюг цінностей вартість захисту може бути вищою, ніж зазвичай розуміється: тарифи є накопичувальними коли проміжні входи переходять через кордони декілька разів (звичайно, якщо режим обробки, такий як система повернення мита, є доступним). Так чи інакше, фірми платять мито на імпорт обладнання та матеріалів, а потім знов стикаються з високими тарифами повної вартості експорту, включаючи ті ж самі дані. Тарифи можуть сягнути значного рівня у той час коли товари досягають клієнтів, стримуючи попит та впливаючи на виробництво та інвестиції на всіх етапах ланцюга цінностей. Як зображено на Малюнку 10, номінальні мита на експорт в неповній мірі означають ефективні тарифні бар'єри. Ефективне навантаження на експортера краще вимірюється тарифами на внутрішньому ланцюгу цінностей експорту.

Малюнок 10. Тарифи на валову додану вартість і внутрішню додану вартість експорту, 2009

Джерело: OECD (2013). Збори, що стягуються AVE тарифами, зважені за часткою кожного сектора і цільового ринку до країн сільського господарства або виробництва експорту. Для країн ЄС, тарифи розраховуються на екстра-ЄС експорт.

Цей ефект особливо посилений коли контент іноземних промислових товарів високий, як, наприклад, у випадку експорту з Китаю. Навіть невисокі тарифи можуть помітно вплинути на вартість. Що стосується сільського господарства, частка внутрішнього контенту завжди більша, але ефективні тарифи також можуть бути високими, тому що теми лібералізації були повільніше, ніж у разі виробництва під час тарифних піків та ескалації, що залишається проблемою.

В свою чергу, валюти інтервенції націлені на створення конкурентних переваг для експортерів, втрачають перевагу, так як будь-який експорт з нижчою валютою, частково, але підриває вартість більш дорогих імпортованих матеріалів.

Численні пограничні переходи звертають увагу на важливість спрощення процедур торгівлі

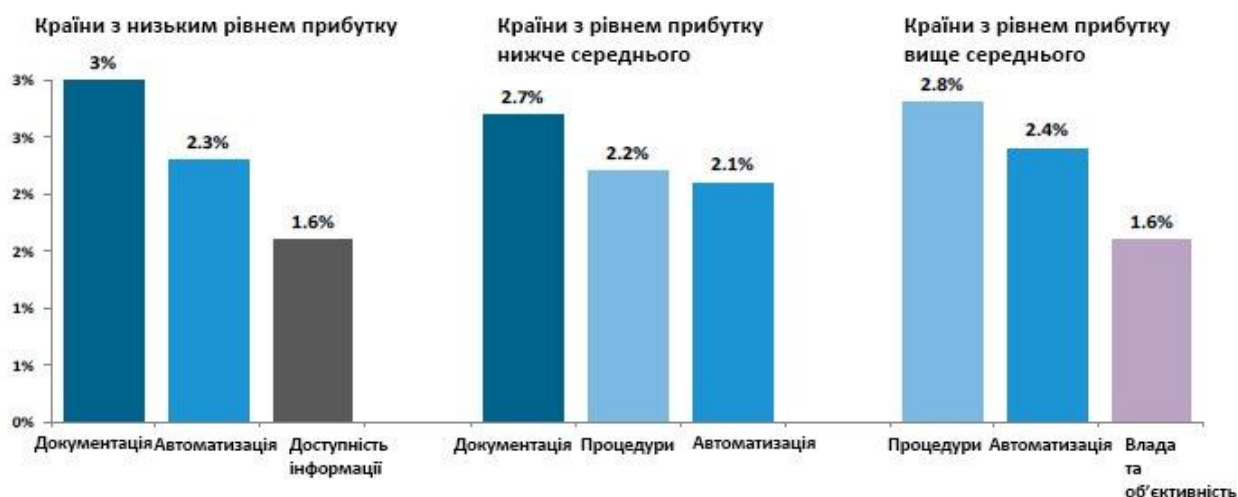
Так як товари перетинають кордон декілька разів, спочатку в якості ресурсів, згодом, як кінцеві продукти, швидкі та ефективні митні та портові процедури мають важливе значення для нормального функціонування механізму постачання. Для конкурентоспроможності на світовому ринку, фірми повинні підтримувати матеріальні запаси і швидко реагувати на попит, що є неможливим коли їх ресурси страждають від непередбачуваних затримок на кордоні. Країна, де ресурси можуть бути імпортовані та експортовані швидко та надійно є більш привабливим місцем для іноземних компаній, що прагнуть полегшення виробничих етапів. Таким чином, заходи щодо спрощення процедур торгівлі мають вирішальне значення у глобальних виробничих мережах та ринках.

ОЕСР створила набір показників щодо спрощення процедур торгівлі, які визначають напрями діяльності, а також потенціальний вплив реформ, що будуть оцінені. Ці індикатори покривають цілий спектр прикордонних процедур, від успішного просування до транзитних гарантій, для 13 країн з різними рівнями доходів, географічних регіонів та рівнями розвитку. Аналіз показує, що заходи щодо спрощення торгових процедур можуть принести користь всім країнам, як експортерам, так і імпортерам, та відкриють більш широкий доступ до виробничих ресурсів та більш активної участі у

глобальному ланцюзі цінностей, що характеризує міжнародну торгівлю сьогодні.

Малюнок 11. Заходи щодо спрощення процедур торгівлі: потенціал скорочення витрат в торгівлі (%), найбільш вигідні напрямки реформ від основної прибуткової групи

Джерело: ОЕСР (2013)

Аналіз показників також визначає, що комплексна реформа щодо спрощення процедур в торгівлі є більш ефективною, ніж ізольовані або фрагментарні заходи. Потенціал зниження вартості всіх торгових заходів додає майже 15% для країн з низьким рівнем доходу, 16% для країн з низьким і середнім, 13% для країн з середнім та високим доходом та 10% для країн ОЕСР.

- Гармонізація та спрощення документів призведе до скорочення торгових витрат на 3% для країн з низьким рівнем доходу і на 2.7% для країн із середнім та низьким рівнем доходу.
- Впорядкування процедур призведе до подальшого скорочення торгових витрат на 2.8 % для країн з високим та середнім рівнем доходів, та на 2.2% для країн з низьким та середнім рівнем доходів і на 1% для країн ОЕСР.

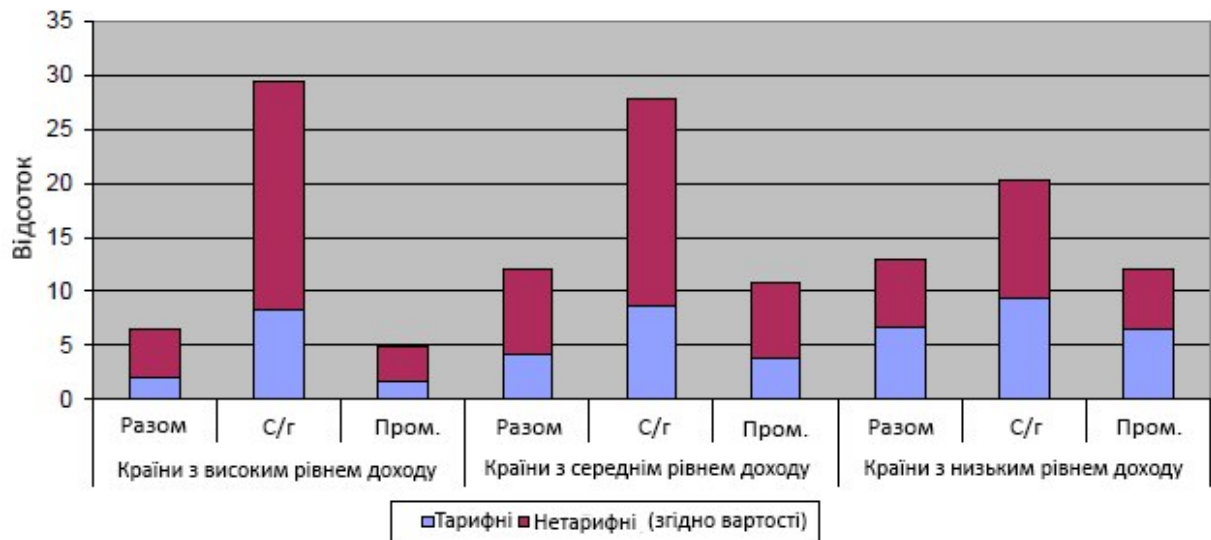
- Автоматизація процесів також знизить торгові витрати на 2.3% для країн з низьким рівнем доходу, на 2.1% з низьким та середнім, на 2.4% з високим та середнім рівнем доходу та на 2.1% для країн ОЕСР.
- Забезпечення доступу до інформації, що пов'язана з торгівлею буде економити кошти у розмірі 2% для країн ОЕСР, 1.6% для країн з низьким рівнем доходу, на 1.4% для країн з низьким та середнім рівнем доходу.
- Постанови з митних питань також призведуть до скорочення витрат на 1.5% для країн з низьким та середнім рівнем доходу, 1.2% з високим та середнім та на 1% для країн ОЕСР.

До такої міри, витрати деяких країн на стадії розвитку можуть виявитися перешкодою, але це можна пом'якшити за допомогою ефективності торгових заходів.

Безтарифні заходи піднімають конкретні проблеми для участі у глобальному ланцюзі створення вартості.

Крім адміністративних процедурна кордоні, існує цілий ряд нетарифних заходів, що також сприяють на виробників по всьому ланцюгу цінностей. Хоча нетарифні заходи не повинні нести протекціоністські наміри, вони все ж таки можуть впливати на торговельні витрати, що мають більшу вартість, ніж самі тарифи (Малюнок 12).

Малюнок 12. Середній рівень обмежень накладених на імпорт (сільськогосподарські і промислові товари)

Джерело: ЮНКДАТ (2013), засновано на базах даних ЮНКДАТ

Подальше збільшення торгівельних витрат може перевищити необхідне через відповідність вимогам, стандартам та технічним регламентам, які можуть стати дуже обтяжливими для малих і середніх підприємств, що беруть участь у глобальному ланцюзі цінностей.

Зростаюча кількість стандартів якості та безпеки частково турбує стосовно інформації, координації та відстежуваності, що є більш важливим у світі, де панують глобальні ланцюги доданої вартості.

У той час коли необхідність захисту кінцевих споживачів за допомогою відповідних стандартів якості є досить зрозумілою, комплексність та більш за все неоднорідність таких стандартів стала однією із основних перепон входження у глобальні ланцюги доданої вартості, зокрема для малих та середніх підприємств.

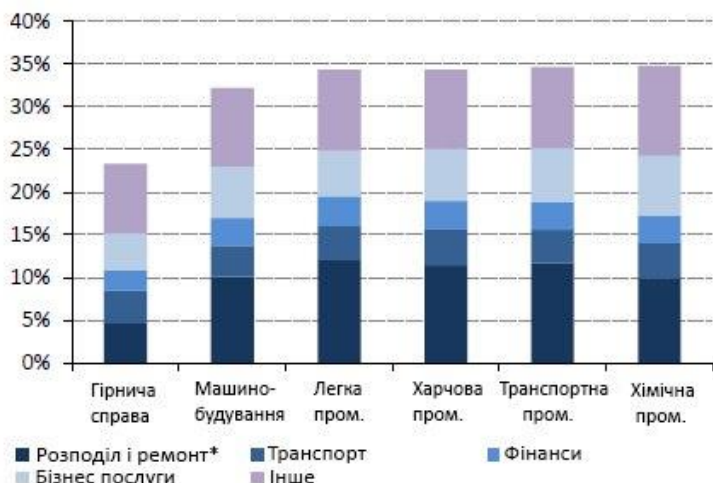
Фірмам, що постачають компоненти одночасно для декількох напрямків, можливо доведеться дублювати виробничі ресурси відповідно суперечливим

стандартам або брати на себе процедуру обтяжливої сертифікації декілька разів на один і той самий продукт. У харчовому ланцюзі цінностей технологічні стандарти адаптовані до вимог однієї країни, що може зробити експорт в іншу країну неприпустимим. Сприяння облегшенню стандартів та вимог щодо сертифікації та заохочення угоди про взаємне визнання може пройти довгий шлях щоб полегшити тягар дотримання і підвищення конкурентоспроможності дрібних експортерів.

Зниження неефективності у ринках послуг підвищує конкурентоспроможність всіх фірм.

Глобальні виробничі мережі покладаються на ланцюг логістики, що в свою чергу, вимагає ефективної мережі інфраструктури і додаткових засобів: логістики, фінансів, комунікацій, а також інших ділових та професійних послуг щодо переміщення товарів і координування виробництва по всьому ланцюгу цінностей. Як вже було підкреслено раніше, торгівельні потоки з точки зору доданої вартості показують, що послуги відіграють більш значну роль, ніж це передбачалося валовою торговою статистикою. Значення створюються безпосередньо послугами в якості проміжних ресурсів і становлять понад 30% від загального обсягу доданої вартості у промислових товарах (Малюнок 13). Лібералізація торгівлі послугами дозволить більш ефективно і вище покращити якість послуг, підвищуючи тим самим конкурентоспроможність фірм-виробників і дозволяє їм приймати більшу участь у глобальних виробничих мережах.

Малюнок 13. Розподіл послуг доданої вартості у промисловій торгівлі (2009)

Дивлячись на показники, де додана вартість генерується у високу значимість ресурсів у "Основних" виробничих секторах. Поширення та транспортні послуги є основними вкладниками, оскільки вони забезпечують необхідні посилання для постачання ланцюгів; фінансові та бізнес послуги підвищують ефективність виробництва товарів.

* Частка розподілу не включає в себе послуги для кінцевих товарів.

Джерело: ОЕСР (2013).

Нові конкурентні питання, що з'являються із глобальними ланцюгами доданої вартості.

Глобалізація поширила новий набір конкурентних питань, який стане краще зрозумілим, якщо подивитися на глобальну організацію галузей, і як саме країни представляють себе в цих галузях. Зокрема, операції глобальних ланцюгів цінностей, можна виділити як нові моделі міжнародної торгівлі, виробництва та зайнятості, що формують перспективи для розвитку та конкурентоспроможності, що можуть бути ускладнені анти конкурентними діями, якщо органи з питань конкуренції не будуть досить пильними.

Незважаючи на посилення конкурентного тиску завданнями торгової економіки у рамках глобального ланцюга цінностей, не дивлячись на високу ступінь дотримання багатьох антимонопольних законів у всьому світі, кількість міжнародних угод та анти конкурентних злиттів зростає. В той час, як число країн, що прийняли антимонопольні закони виросло до 123 у 2013 році, з 60 – 10 років тому, спільні зусилля органів залишаються в основному зосереджені в країнах ОЕСР та ще декількох країнах, що розвиваються. Щоб гарантувати зростаючі вигоди з глобального ланцюга цінностей необхідно позбутися несприятливих наслідків анти конкурентної практики у галузі торгівлі та інвестицій, особливо у тих країнах, що розвиваються, особливо

важливим є зміцнення виконання внутрішніх законів щодо конкуренції та міжнародного співробітництва в цій галузі.

Торгові угоди повинні впоратись з новими реаліями бізнесу.

Глобальний ланцюг цінностей змінює моделі та структури міжнародної торгівлі. Багатосторонні та регіональні торгівельні угоди мають враховувати той факт, що товари і послуги краще отримувати з конкретного місця, яке визначено вже сьогодні, ніж з аби якого.

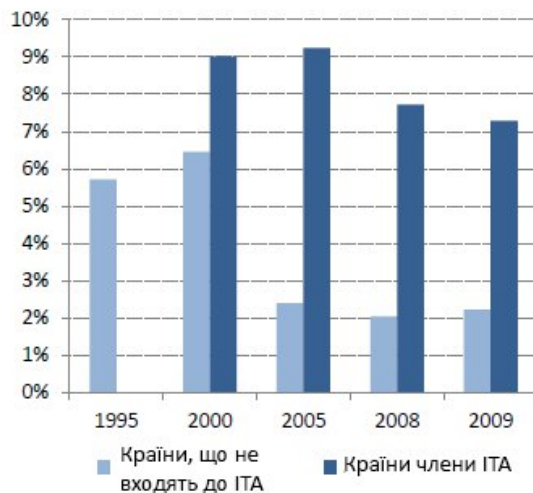
З появою глобального ланцюга цінностей, меркантилістичний підхід, що розглядає експорт з хорошої точки зору, а імпорт з поганої, і що доступ до ринку як до концесії можна отримати в обмін на доступ до партнерського ринку, що є більш контрпродуктивним. Вітчизняні фірми залежать від надійного доступу до імпорту міжнародних ресурсів та послуг в цілях поліпшення їх продуктивності і конкурентоспроможності. Відповіді на ці реалії можуть бути сприйняті в односторонньому порядку, і дійсно привести до лібералізації у поточні роки. «Перші кроки» у лібералізації можуть також бути першими для отримання спеціалізації та покращення становища міжнародних ринків у течії промисловості.

Прибутки зростають, коли більша кількість країн прийме участь і ринки будуть відкритими на багатосторонній основі. Глобальний ланцюг цінностей посилив економічну користь для переговорів на багатосторонньому рівні, як бар'єри між третіми країнами вищого або нижчого значення, та як бар'єри направлені у місця прямими торговими партнерами для найкращого функціонування разом. Це гарно ілюструє Угода про інформаційні технології (ІТА), успіх якої полягає у покриванні тієї кількості продукції та країн, наскільки це є можливим (Малюнок 14). ІТА також підкреслює переваги застосування принципів найрозвиненіших країн, навіть у плюрілатеральних переговорах, що укладаються з тяганиною, пов'язаною з правилами та їх потенційним впливом на торгівлю.

Голос економіки – це одне, а от політична доцільність вже зовсім інше. У той час коли багатосторонні угоди набирають широкого визнання як найкращий шлях вперед, велика частина лібералізації поза одностороннім відкриттям відбувалася на регіональному рівні протягом останніх двох десятиліть. Щоб сприяти розширенню глобального ланцюга цінностей, регіональні торгові угоди (RTAs) більш ефективні коли їх членство узгоджується з регіональними виробничими мережами. Вони також відіграють певну роль у положенні інтеграції: об'єднання стандартів чи визнання кваліфікацій може початися на двосторонньому або регіональному рівні. Але у майбутньому RTAs має бути пильна щодо уникнення помилок, що спотворюють вибір фірм і втрати зв'язку з іншою частиною ланцюга вартості. Наприклад, дивлячись на правила походження з точки зору перспективи, що можуть зробити RTAs більше за глобальний ланцюг цінностей, щоб підвищити їх вплив на продуктивність фірм, виглядає досить розумним прикладом для дослідження. Регіональні ланцюги цінностей мають особливе значення для досягнення цілей в області продовольчої безпеки та інших питань розвитку, в таких країнах як Африка, та інших низько розвинутих країнах. У довгостроковій перспективі, консолідація допоможе зробити поворот у преференційних угод ах для більш чіткого та ефективного торгового режиму для всіх учасників глобального ланцюгу цінностей.

Через затори у багатосторонніх торгових переговорах, існує ризик що країни будуть уповільнювати ризик торгової лібералізації. Односторонні реформи були успішними у останнє десятиліття коли торгові реформи не надавали компаніям можливість вступити у глобальний ланцюг цінностей. Немає жодних підстав відмовлятися від таких стратегій, тому що вони можуть доповнити зусилля по досягненню аналогічних результатів. Проте, є області такі як, визнання кваліфікацій для узгодження стандартів, що вимагають міжнародного співробітництва

Малюнок 14. Угода про інформаційні технології (ІТА). Членство та участь у інформаційних технологіях глобальних ланцюгів вартості (індекс участі у % від загального обсягу експорту)

ІТА видалили тарифи на ключові технології і телекомунікаційні продукти для 75 країн, що охоплюють 97% торгівлі інформаційними технологіями. Десять років тому члени ІТА приймали більше участі у глобальних ланцюгах вартості. Індекс участі глобальних ланцюгів вартості за змістом контенту експорту і за експортом вітчизняних проміжних ресурсів, що використовуються у третіх країнах. До вступу угоди в силу, показник був менше 6% від загального експорту в середньому для всіх країн. Потім він істотно збільшився для передплатників, до більш ніж 9% в 2005, перш ніж трохи знизитись під час кризи, тоді як ті, хто не вступили у членство ланцюгів вартості інтернет технологій залишаються осторонь.

Джерело: ОЕСР (2013)

У світі глобальних ланцюгів доданої вартості заохочення побудови повного ланцюга вартості є величезним завданням. Проте, навіть там, де це не є оптимальним і навіть дуже важливим, уряд може стимулювати фірми приєднатися до уже існуючого ланцюга вартості, який має низькі бар'єри входу і дозволить фірмам реалізувати експортний успіх порівняно швидко і при низьких витратах. Насправді, це може забезпечити більш широкі можливості: кращі ніж зобов'язання відкривати вертикально інтегровані промисловості (виробництво як проміжних так і кінцевих продуктів), фірми можуть стати експорт конкурентоспроможними по спеціалізації на конкретних видах діяльності чи завданнях. Наприклад, Китай спеціалізується на збірці готової продукції для електронної індустрії і став найбільшим експортером ІТ-продукції, інші країни спеціалізуються на збірці проміжних продуктів (наприклад, підсистеми для автомобілів у Мехіко), виробництво складових частин і компонентів для ІТ послуг у Індії і так далі.

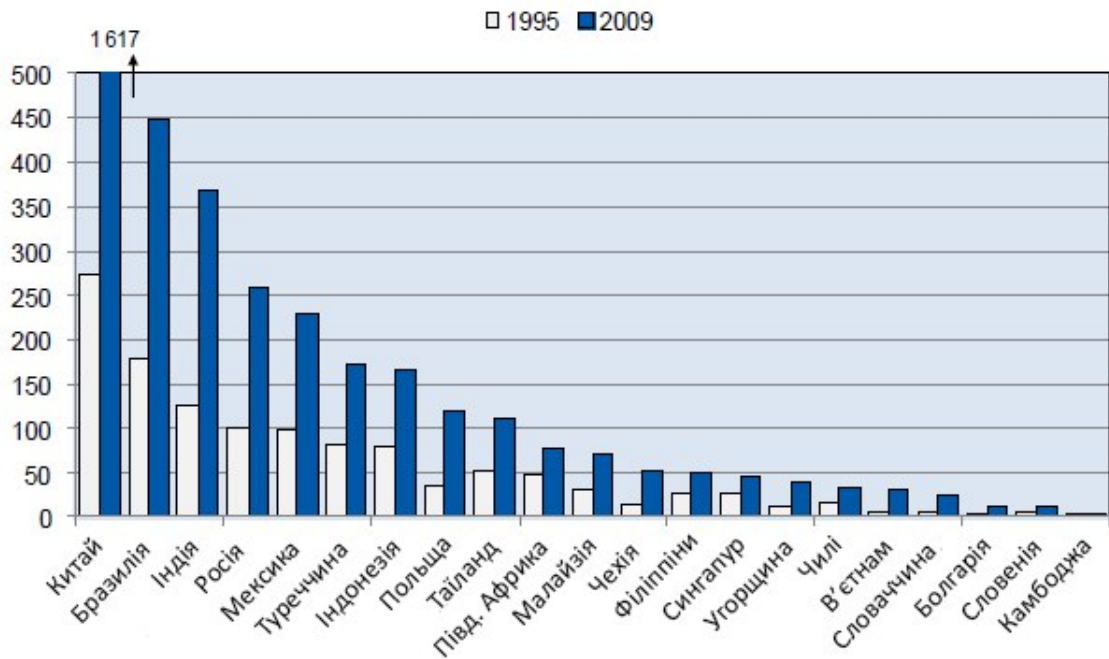

Досвід ряду країн, з економікою, що розвивається, показує глобальний ланцюг цінностей забезпечує швидкий шлях для розвитку та індустріалізації. Додана вартість деяких економік, що розвиваються, отримана від участі у виробництві глобального ланцюгу цінностей, понаднормово зростає (Малюнок 15). Мотивовані успіхом цих економік, інші країни, що розвиваються також переслідують мету розширення участі у міжнародних виробничих мережах. Спеціалізація в області конкретних завдань, таких як автомобільні частини дозволила взяти участь у ланцюзі цінностей, що не було б можливо ще десять років тому. Країни що розвиваються і хочуть взяти участь у глобальному ланцюзі цінностей, мають розглянути питання про те, як вони можуть бути відкриті для торгівлі та інвестицій, зміцнення торгівельних заходів та реформ бізнес середовища, у якості основних компонентів будь-якої стратегії для участі у глобальному ланцюзі цінностей.

Але це тільки одна частина історії. Виняткова ситуація і розвиток цілей будь-якої економіки має визначити інтегральну частину будь-якої стратегії. Потрібен індивідуальний підхід до конкретних ситуацій та ще багато роботи для країн, що розвиваються і в даний час відчують труднощі щодо приєднання до ланцюга цінностей. Визнаючи це, стає очевидно, що існують деякі загальні області, які потребують особливої уваги в багатьох випадках. Навички та інфраструктура є важливими елементами будь-якої стратегії для участі у ланцюзі цінностей, ці ділянки поширені у країнах, що розвиваються, особливо найменш розвинені країни, стикаються зі значними труднощами в тому числі умов мобілізації іноземних і внутрішніх фінансових ресурсів. Крім того, поліпшення громадського правління, податкової системи і структури корпоративного управління має також дуже важливе значення.

Сприяння торгівлі та ініціативи щодо спрощення торгових процедур можуть зіграти важливу роль у підтримці боротьби менш розвинених країн. Але крім цього, необхідні специфічні стратегії для кожної країни та майбутня робота має приділяти більше уваги цьому аспекту.

Малюнок 15. Дохід, отриманий від глобальних ланцюгів вартості у виробництві в окремих країнах, 1995 і 2009

Джерело: ОЕСР (2013)

Іншим важливим аспектом для країн, що розвиваються, є їх залучення не тільки як пасивних одержувачів глобальних ланцюгів доданої вартості, але й як активних творців їх. Це можна побачити по зростанню акцій міжнародних інвестицій у країн, що розвиваються. Цікавою особливістю міжнародних інвестицій у країн, що розвиваються є те, що багато інвестицій залучені з державних підприємств (SOEs). Більша частина інвестицій що надходять

контролюється SOEs, ці фірми можуть бути більш поширеними у глобальному ланцюзі цінностей. Концерни висловили побоювання стосовно наслідків цих інвестицій та конкуренції на ринок, в межах глобального ланцюга цінностей, як концентрації SOE в кінцевому підсумку можуть мати наслідки для фірм.

Останнє питання відноситься до соціальних наслідків глобальних ланцюгів доданої вартості. Глобальні ланцюги доданої вартості - це більше, ніж просто ефективний спосіб виробництва товарів і послуг. Вони також являються міжнародним джерелом ідей. Ці ідеї можуть приймати форму нових знань і інновацій, втілених у проміжні товари і послуги і методи виробництва. Вони можуть також передати соціальні очікування щодо відповідального ведення бізнесу. Правління визнає це і прагне використати цей аспект глобального ланцюга цінностей, який все більше рівняється з інтересами фірм в репутації та брендингу як способу забезпечення їх майбутнього у ланцюгу цінностей. Для країн, що розвиваються в повній мірі переваги участі у глобальному ланцюгу цінностей, особливо для бізнесу, відбудуться таким чином, щоб права та свободи людей, передбачені керівництвом OECD для багатонаціональних підприємств, а також визнані стандарти ILO та ООН були дотримані.

3 Важливість комплементарної політики починається з навичок.

Переваги глобальних ланцюгів доданої вартості не збільшуються автоматично, комплементарна політика потрібна для досягнення позитивних ефектів щодо зростання та зайнятості. Крім того, процес викликаний глобальним ланцюгом цінностей неминуче тягне за собою перерозподіл ресурсів від меншої виробничої діяльності до більш продуктивної, і навіть якщо середня заробітна плата та умови праці покращуються, деякі працівники можуть зазнати безробіття або пониження заробітної плати, так як вони змінюють місце роботи.

Сприяння цьому процесу перебудови і надання допомоги переміщеним працівникам знайти нову роботу має вирішальне значення, і вимагає добре продуманої соціальної політики і належно функціонуючого ринку праці. Наприклад, ефективні послуги повторної зайнятості можуть допомогти безробітним знайти нове працевлаштування. Навчальні і навіть публічно субсидовані програми з досвіду роботи можуть допомогти дислокованим працівникам скористатися новими можливостями для працевлаштування. На наступному етапі спільного проекту ОЕСР, СОР, ТпДВ основна увага буде приділена саме цьому вирішальному питанню - торгівлі у доданій вартості і робочих місць.

Широкий пакет реформ ринку праці та продовольчого ринку, швидше за все, принесе загальні досягнення у створенні робочих місць і функціонуванні ринку праці більше, ніж окремі реформи. Наприклад, декілька країн нещодавно анонсували або здійснили реформи по боротьбі з подвійністю ринку праці за рахунок скорочення розриву в області захисту зайнятості між постійними і тимчасовими працівниками. Вплив таких реформ, як зростання зайнятості та ефективність розподілу робочої сили в найбільш продуктивному використанні може бути підвищений шляхом конкуренції товарних ринкових реформ в тих секторах, в яких є великий потенціал для створення робочих місць, таких як роздрібна торгівля та професійні послуги.

Ринок праці і соціальна політика важливі, але не можуть допомогти в рішенні основної проблеми, що стосується навичок. Без необхідних інвестицій у навички, люди нудяться на задвірках суспільства, технічний прогрес і участь у глобальній ланцюг цінностей не транслюються у зростання продуктивності праці, а також країни не зможуть більше керувати на заставах світової економіки.

У той час, коли зростання економічної і соціальної нерівності є однією з основних проблем, ефективні політичні навички повинні бути частиною будь-якої реакції для вирішення цих питань. Але навички можуть швидко знецінюватись, так як вимоги до кваліфікації розвиваються і окремі особи втрачають навички, якщо вони їх не використовують. Щоб зберегти цінність отриманих навичок, вони повинні постійно підтримуватися і модернізуватися протягом усього життя, щоб люди могли співпрацювати, конкурувати і об'єднуватися таким чином, щоб економіка рухалась вперед. Ефективна стратегія навичок є ключем до залучення і модернізації глобального ланцюга цінностей до необхідного корегування.

Частина 2

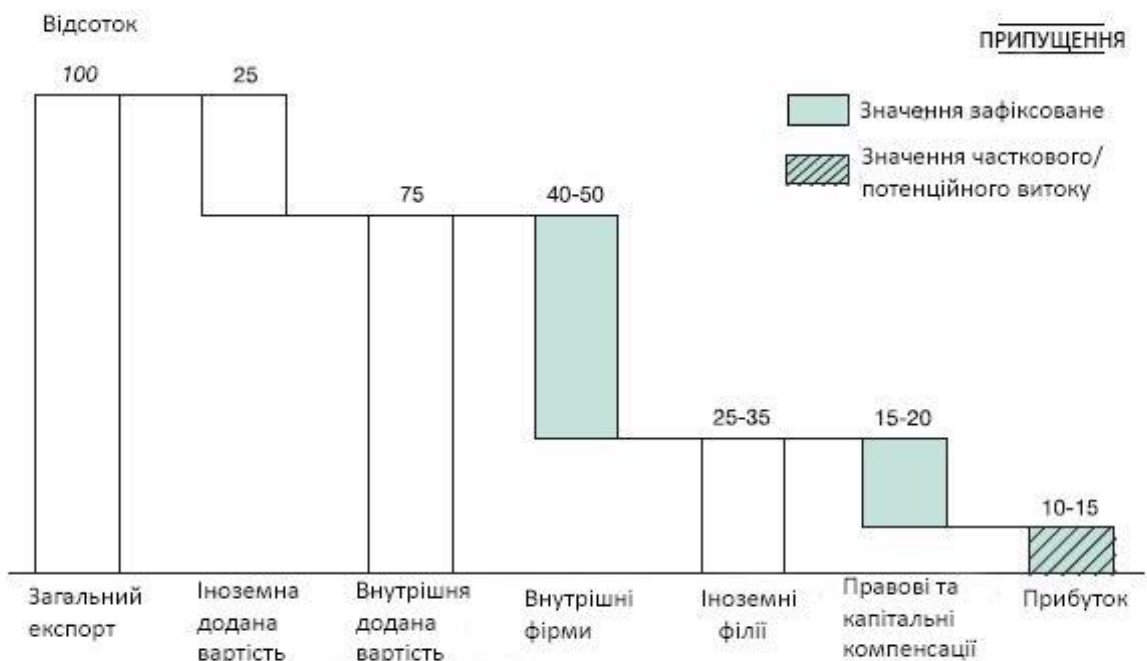
Глобальні ланцюги доданої вартості, інвестиції та розвиток (1)

1. Глобальні ланцюги доданої вартості та інвестиції

Інвестиційні рішення малого та середнього бізнесу впливають на структуру доданої вартості торгівлі у глобальному ланцюзі цінностей.

Глобальні ланцюги доданої вартості зазвичай координуються малими та середніми підприємствами, з транскордонної торгівлі входів і виходів, що відбувається в рамках мереж філій, договірних партнерів, а також на відстані витягнутої руки постачальників. На глобальні ланцюги доданої вартості, що координуються MNE, згідно оцінок припадає близько 80% світової торгівлі (Малюнок 16).

Малюнок 19. Значення охоплення в GVCs: додана вартість торгових акцій по компонентам, країн, що розвиваються в середньому 2010

Джерело: ЮНКДАТ, Світовий інвестиційний звіт 2013 - GVCs: інвестиції і торгівля в цілях розвитку.

Моделі торгівлі по доданій вартості у глобальних ланцюгах доданої вартості, в значній мірі, формуються і визначаються інвестиційними рішеннями малих та середніх підприємств. Країни з більшою наявністю прямих іноземних інвестицій, порівняно з розміром їх економіки, мають більш високий рівень участі у глобальному ланцюзі цінностей і генеруються відносно внутрішньої доданої вартості від торгівлі (Малюнок 17).

(1).Для більш детального вивчення матеріалу, представленого в цьому розділі див. OECD (2013),Взаємозалежна економіка: Вигоди від глобального ланцюгу цінностей та UNCTAD (2013) Звіт про світові інвестиції 2013 – GVCs: Інвестиції і торгівля в цілях розвитку.

Багатонаціональні підприємства координують глобальні ланцюги доданої вартості через складний комплекс взаємин з постачальниками і різні режими управління, від прямого володіння іноземними філіями до договірних відносин (у режимі безстороннього міжнародного виробництва, або NEMs), для здійснення угод на рівні витягнутої руки. Ці режими управління і наслідкові силові структури глобального ланцюга цінностей істотно впливають на розподіл економічних вигод від торгівлі глобальних ланцюгів доданої вартості та на їх довгострокові наслідки розвитку.

Малюнок 17. Основні показники доданої вартості торгівлі шляхом внутрішніх зарубіжних інвестицій по відношенню до ВВП, 2010

Джерело: ЮНКДАТ, Світовий інвестиційний звіт 2013 - GVCs: інвестиції і торгівля в цілях розвитку.

Інвестиції у глобальні ланцюги доданої вартості можуть генерувати вигоди для розвитку, але вони не є автоматичними: політики мають значення.

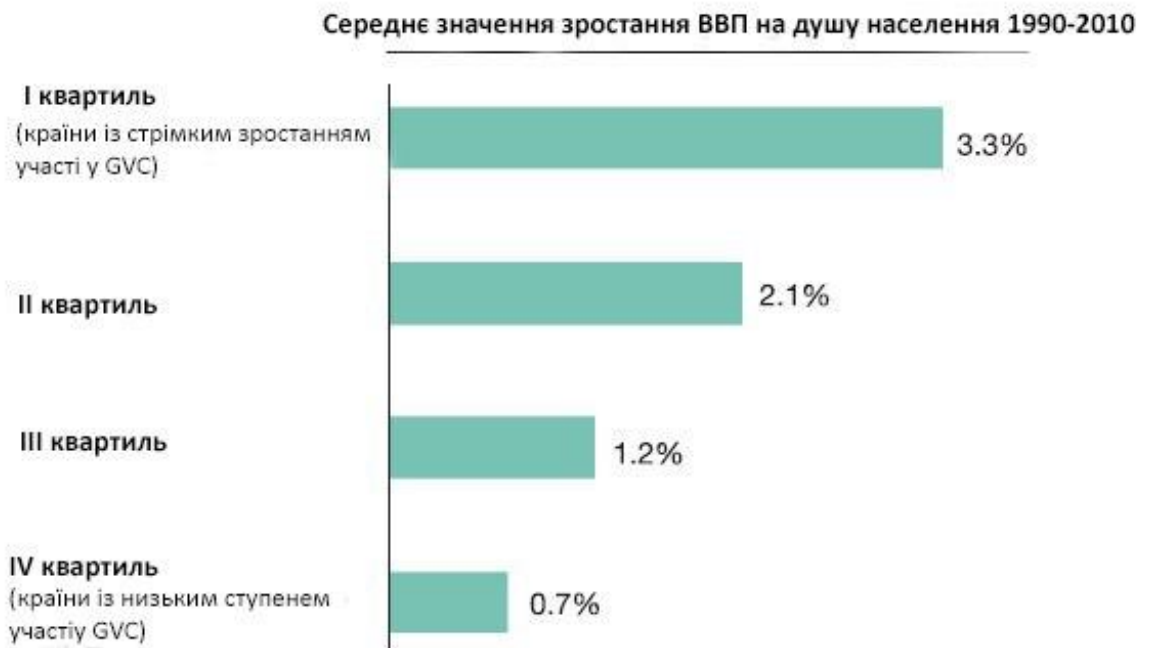
Внутрішня додана вартість, отримана із торгівлі глобальними ланцюгами доданої вартості, може бути досить значною у порівнянні з розмірами місцевої економіки та зробити значний економічний внесок. Існує також позитивна кореляція між учасниками глобального ланцюга цінностей та

валового внутрішнього продукту(ВВП) у темпах зростання на душу населення: економіка з найвищим числом зростання глобального ланцюга цінностей, має ВВП на душу населення приблизно на 2% вище середнього (Малюнок 18). Крім того, участь глобальних ланцюгів доданої вартості має тенденцію створення роботи у країнах, що розвиваються і підвищувати темпи зростання зайнятості, навіть якщо участь у глобальному ланцюзі цінностей залежить від імпортного контенту в експорті.

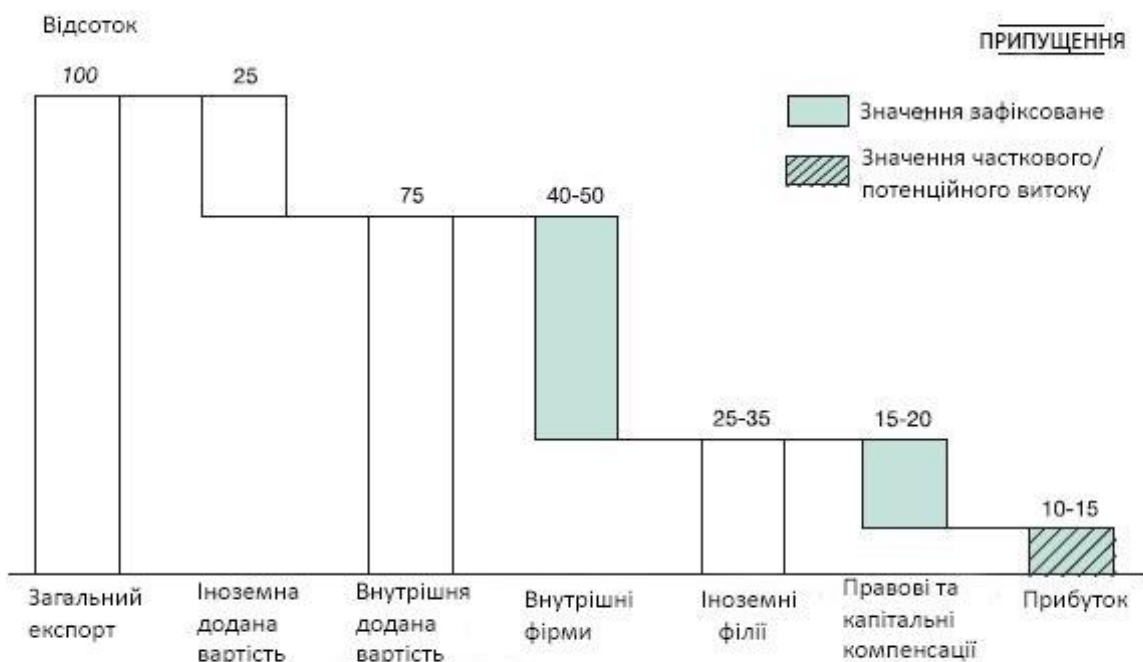
Але досвід окремих країн може відрізнятись. Внесок доданої вартості глобального ланцюга доданої вартості може бути відносно невеликим, якщо імпортований контент експорту високий, і де участь глобального ланцюга доданої вартості обмежується некваліфікованими і малоцінними частинами ланцюга. Також, велика частина доданої вартості глобальним ланцюгом доданої вартості в країнах, що розвиваються, генерується філіями MNE, що може призвести до відносно низького «отримання вигоди» - частки доданої вартості у експорті, що залишається у внутрішньому володінні (Малюнок 19). Іноземні філії можуть репатріювати здобутки з торгівлі глобального ланцюга цінностей, а загальна додана вартість, створена в окремих країнах може впливати на зсув прибутку від багатонаціональних підприємств. Проте, навіть у цих випадках, коли експорт запускається від багатонаціональних підприємств, внесок доданої вартості місцевими фірмами до глобального ланцюга доданої вартості часто виявляється дуже істотною. Повторне інвестування здобутків від глобального ланцюга доданої вартості закордонними філіями зазвичай може бути настільки ж значним, як репатріація.

Малюнок 18. ВВП на душу населення згідно темпам збільшення участі у GVC, тільки країни, що розвиваються, 1990-2010

Джерело: ЮНКДАТ, Світовий інвестиційний звіт 2013 - GVCs: інвестиції і торгівля в цілях розвитку.

Малюнок 19. Значення охоплення в GVCs: додана вартість торгових акцій по компонентам, країн, що розвиваються в середньому 2010

Джерело: ЮНКДАТ, Світовий інвестиційний звіт 2013 - GVCs: інвестиції і торгівля в цілях розвитку.

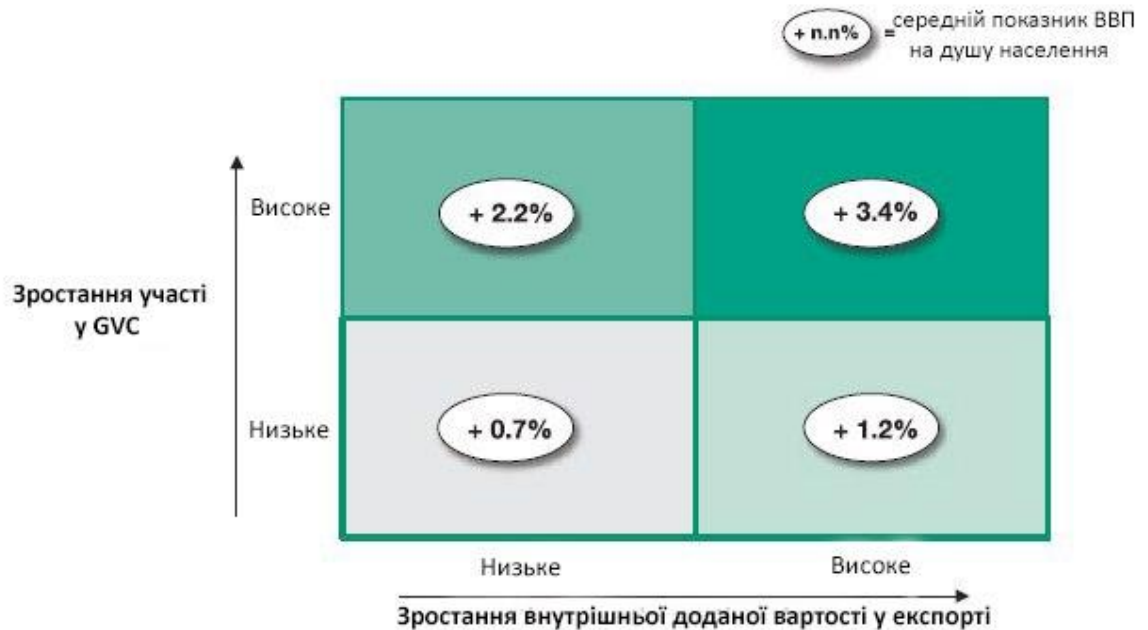
Що стосується приросту зайнятості, тиск на витрати від світових покупців може означати, що зайнятості пов'язані з глобальним ланцюгом цінностей, можуть бути нестійкими і спричинити погані умови праці, з порушенням безпеки та гігієни, це викликає велике незадоволення, але слід визнати що ця проблема не обмежується глобальним ланцюгом цінностей. Також стабільність зайнятості у глобальному ланцюзі зайнятості може бути низькою, так як коливання попиту посилюються вздовж ланцюжків доданої вартості, а також операції глобального ланцюга цінностей у багатонаціональних підприємствах можуть бути вільними. Проте, за підтримки відповідних політичних рамок (див наступний розділ) глобальний ланцюг цінностей може служити в якості механізму для передачі передової міжнародної практики, що стосується соціальних і екологічних проблем.

У довгостроковій перспективі, глобальні ланцюги доданої вартості можуть стати важливим елементом для країн, що розвиваються, для набування виробничих потужностей, в тому числі шляхом поширення технологій і навичок будівництва та відкриття нових можливостей для модернізації промисловості. Проте, потенціал довгострокового розвитку вигоди від глобального ланцюга цінностей не є автоматичним. Участь у глобальному ланцюзі цінностей може викликати певну ступінь залежності від вузької технологічної бази і доступу до багатонаціонально-координованих ланцюгів доданої вартості з обмеженим значенням доданих дій.

На рівні компаній, можливості для місцевих фірм щодо збільшення продуктивності та переходу на вищий рівень активної доданої вартості у глобальному ланцюзі цінностей залежить від характеру , в якому вони оперують, управління та внутрішніх відносин у ланцюгу, їх здатності, а також ділове та інвестиційне середовище в економіці. На державному рівні, у спішній шлях модернізації глобального ланцюга створення вартості включає в себе не тільки зростаючу участь у глобальному ланцюзі цінностей, а також створення більш високої внутрішньої вартості. Мати доступ до глобального

ланцюга цінностей чи приймати участь недостатньо: найбільш вагомими результатами участі у ланцюзі створення вартості, відомі як зростання внутрішньої вартості (див. верхній правий квадрат на малюнку 20).

Малюнок 20. ВВП на душу населення темпи зростання для країн з високим/низьким зростанням участі у GVC, і високий/низький зріст внутрішньої доданої вартості, 1990-2010

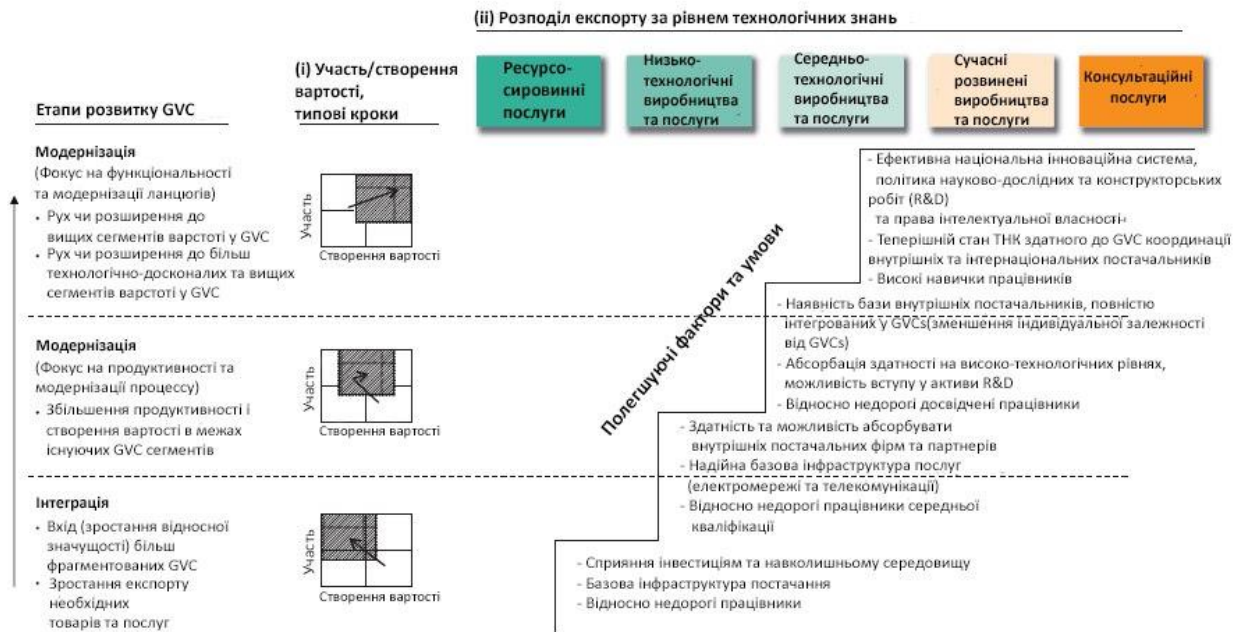

Джерело: ЮНКДАТ, Світовий інвестиційний звіт 2013 - GVCs: інвестиції і торгівля в цілях розвитку.

Успішні шляхи модернізації глобальних ланцюгів доданої вартості далі будуть залежати не тільки від торгівлі по доданій вартості, участі чи створення внутрішньої вартості. Вони також будуть залежати від поступового розширення участі в глобальних ланцюгах доданої вартості та підвищення технологічної складності, переходячи від ресурсноорієнтованого експорту, заснованого на експорті поступово зростаючих ступенів до технологічної витонченості. На малюнку 21 показані різні величини, які відіграють певну роль: (I) значення доданої торгової матриці, та (II) портфолію з ресурсів експорту до бази даних.

На кожному кроці до розвитку глобального ланцюга цінностей існує ряд сприятливих чинників та умов, що можуть допомогти політикам країн, що розвиваються

Малюнок 21. Фактори і умови, що сприяють вступу до GVC по сходах розвитку

Джерело: ЮНКДАТ, Світовий інвестиційний звіт 2013 - GVCs: інвестиції і торгівля в цілях розвитку.

2. Основні політичні міркування

Голосувати чи ні за глобальний ланцюг цінностей - це стратегічний вибір для осіб, що визначають політику.

Країнам необхідно ретельно зважити всі витрати і вигоди від активної політики щодо сприяння глобальному ланцюгу цінностей чи створення вартості під керівництвом стратегії розвитку, відповідно до їх конкретної ситуації і факторів вкладів. Деякі країни можуть не приймати участь у глобальному ланцюзі створення вартості. Інші не мають вибору: для більшості невеликих країн, що розвиваються з обмеженими ресурсами вкладів часто є невеликою альтернативою стратегіям розвитку, які включають ступінь участі в глобальному ланцюзі цінностей. Питання для тих країн, які не стільки брати участь в глобальному ланцюзі цінностей, але як саме. Насправді, більшість з них так чи інакше вже приймають участь у глобальному ланцюзі цінностей. Сприяння в участі у глобальному ланцюзі створення вартості вимагає ретельного урахування заходів, які також узгоджені із загальною стратегією розвитку країни.

Якщо країни вирішили активно брати участь у глобальному ланцюзі створення вартості, політики повинні, в першу чергу, визначити, де торговий профіль їх країн та промислові може оцінити реалістичні шляхи розвитку глобального ланцюга створення вартості. Згодом, отримавши доступ до глобальних ланцюгів доданої вартості, та певні переваги від участі у ланцюгах вартості та реалізація можливостей у модернізації глобального ланцюга цінностей вимагає структурованого підходу, що охоплює цілий ряд політичних аспектів, в тому числі:

- впровадження політики глобального ланцюга створення вартості в більш широкі рамки розвитку, включаючи політику та області спрямовані на підтримку розвитку приватного сектора;
- створення сприятливих умов інвестиційного клімату та зміцнення виробничого потенціалу в місцевих фірмах;
- привести до ладу екологічне, соціальне та державне управління;
- забезпечити узгодженості торгівлі та інвестиційної політики.

(i) Вклад глобальних ланцюгів вартості у стратегії розвитку

Політика, спрямована на підтримку участі тієї чи іншої країни в глобальному ланцюзі цінностей не повинна розроблятися в ізоляції від більш широкого контексту стратегій і зусиль по підтримці розвитку країни і зусиль по підтримці розвитку приватного сектора. Широкий спектр областей політики може вплинути на здатність країни приймати участь і отримувати вигоду від глобального ланцюга цінностей. Вони включають в себе політику в галузі освіти і розвитку навичок, розвиток інфраструктури та ініціативи щодо поліпшення державного управління, податкової бази у рамках корпоративного керування. Крім того, політика орієнтована на кінцевих товарів і послуг є менш ефективною в глобальній економіці, характеризованій глобальними ланцюгами вартості:

- Глобальні ланцюги вартості, пов'язані зі стратегіями розвитку вимагають більш цілеспрямованої політики тонкій діяльності глобального ланцюгу цінностей. Вони також збільшують необхідність політики, пов'язаної з ризиком пастки для середнього рівня доходу, а також дроблення промисловості збільшує ризик того, що країна входить в галузь тільки при його низькій вартості і низьким рівнем кваліфікації.

- Необхідність модернізації глобальних ланцюгів вартості та прагнення до вищої активності зміцнює додану вартість та обґрунтування для побудови партнерських відносин з провідними компаніями в цілях розвитку. В той же самий час, глобальний ланцюг вартості закликає до нормативно-правової бази для забезпечення спільної економічної та соціально-екологічної модернізації для досягнення успіхів у сфері стійкого розвитку.
- Нарешті, глобальні ланцюги вартості потребують більш динамічного погляду на розвиток. Стратегія розвитку та політика промислового зростання спрямовані на вирішальні фактори, що можуть бути набуті або покращені у короткі строки, і вибірково інвестувати в створення інших для середньо та довгострокових інвестиційних принаданостей, створення конкурентних переваг для глобального ланцюга цінностей, в тому числі і у рамках партнерських бізнес-відносин.

Для політиків відправною точкою стратегії для об'єднання глобального ланцюгу цінностей має бути розуміння того, як їх країни та промислові структури відносяться до глобального ланцюгу цінностей. Це повинно лежати в основі оцінки реалістичних шляхів розвитку глобального ланцюга цінностей, використовуючи як глобальний ланцюг створення вартості як учасника можливої модернізації.

(II) Включення участі в глобальному ланцюзі цінностей.

Включення участі місцевих фірм в глобальному ланцюзі цінностей має на увазі створення і підтримку сприятливих умов для інвестицій і торгівлі, а також установка інфраструктурних передумов для участі у глобальному ланцюзі створення вартості. Сприятливе середовище для торгівлі та інвестицій відноситься до загального середовища політики для бізнесу, в тому числі торгової і інвестиційної політики, а також

податкової, конкурентної політики, регулювання ринку праці, інтелектуальної власності, доступу до майна, а також ряд інших політичних особливостей (див. Приклад у рамках політики ОЕСР для інвестицій та інвестиційної політики ЮНСДАТ, що займаються доречними питаннями в торгівлі та інших областях політики). Спрощення торгівлі та інвестицій є особливо важливо для глобальних ланцюгів вартості, та для товарів, що в даний час перетинають кордони кілька разів і де існує необхідність накопичувати виробничі потужності для експорту.

Забезпечення надійної фізичної і «пом'якшеної» інфраструктури (зокрема, логістики та телекомунікації) має вирішальне значення для залучення діяльності глобальних ланцюгів доданої вартості. Розробка якісної комунікації та транспортні зв'язки можуть також сприяти "клейкості" операцій глобальних ланцюгів доданої вартості. Так як ланцюги вартості найчастіше носять регіональний характер, міжнародні партнерства для інвестицій у розвиток інфраструктури можуть бути особливо корисними. Політика, спрямована на допомогу малому та середньому бізнесу і заохочення підприємництва може також сприяти поглибленню внутрішньої участі в глобальних ланцюгах вартості. Така політика може включати вирішення фінансових обмежень, з якими стикаються малі і середні підприємства, стартапами та дебіюрократизації, і допомагати малому та середньому бізнесу досягти міжнародних стандартів щодо відповідального ведення бізнесу. Політики повинні розглянути питання ефективного застосування антитрестівського закону, щоб забезпечити, зокрема, відсутність зловживання ринковою владою у відносинах, наприклад, дрібних постачальників і великих покупців в глобальних ланцюгах вартості.

(III) Забезпечення сильної екологічної, соціальної та управлінської бази.

Сильна екологічна, соціальна та управлінська структура, а також політика мають важливе значення для забезпечення максимальної віддачі сталого розвитку у діяльності глобальних ланцюгів вартості та мінімізації ризиків. Приймаючі країни мають забезпечити глобальний ланцюг створення вартості дотриманням міжнародних трудових стандартів. Не менш важливими є створення і забезпечення охорони праці, здоров'я та екологічних стандартів у виробничих майданчиках глобального ланцюга створення вартості, а також виробництво потенціалу для їх дотримання. Покупці продукції з глобальних ланцюгів вартості і їх рідні країни можуть зробити важливий внесок у екологічно безпечне виробництво, співпрацюючи з постачальниками, щоб підвищити їх здатність роботи з правилами приймаючої країною і міжнародними стандартами.

Міжнародні політичні структури, такі, як Тристороння декларація ІЛО, Організації Глобальний договір ООН, а також керівні принципи ОЕСР для багатонаціональних підприємств можуть грати важливу роль в забезпеченні відповідальної поведінки бізнесу в глобальних ланцюгах вартості. Хоча реалізація стандартів для відповідального ведення бізнесу нижче першого рівня ланцюга поставок ще залишається складним завданням, включення ланцюга поставок подвійної уважності та багатосторонніх ініціатив, базується на підставі таких документів, як Керівні принципи ООН з питань бізнесу та прав людини, Керівні принципи ОЕСР стосовно багатонаціональних підприємств, зможуть вирішити ці питання. Форум міжнародної конвенції Великих Озер ОЕСР-ООН щодо належної обачності у ланцюзі мінеральних постачань є хорошим прикладом потенціалу багатьох зацікавлених сторін для координації дій бізнесу, громадянського суспільства, внутрішнього

правління, а також агентств зі сприяння розвитку, реагувати на актуальні проблеми бізнесу у глобальному ланцюзі цінностей.

(V) забезпечення узгодженості між торгової та інвестиційної політикою

Так як інвестиції і торгівля нерозривно пов'язані між собою в глобальних ланцюгах вартості, вкрай важливо забезпечити узгодженість інвестиційної і торгової політики. Щоб уникнути суперечливих підходів необхідно приділяти багато уваги до цих інструментів політики, що можуть одночасно впливати на інвестиції та торгівлю у глобальному ланцюзі цінностей.

Діючий міжнародний інвестиційний режим не відображає адекватно взаємопов'язаний характер економік в глобальних ланцюгах доданої вартості. Посилення багатосторонньої співпраці та координації і мають важливе значення для підтримки відкритого і передбачуваного міжнародного інвестиційного клімату, що підтримує міжнародні інвестиції в глобальний ланцюг цінностей на сьогоднішній день. У той же час, політики повинні бути інформовані про потенційні взаємодії і дублювання між міжнародними інвестиціями та законом про торгівлю, з метою сприяння взаємодії політики і запобіганню невідповідностей.

Регіональні торговельні та інвестиційні угоди мають особливе значення у перспективі ланцюга доданої вартості, оскільки регіональні зусилля щодо лібералізації формують обласні ланцюги створення вартості і розподіл доданої вартості. Багато ланцюгів доданої вартості несуть більш регіональний, ніж глобальний характер, і більшість збутових ланцюгів процвітають тільки завдяки сильними регіональним базам постачання. Регіональні ланцюги особливо потужні в Європі, Північній та Східній Америці, Південно-Східній Азії, але слабкіші у Латинській Америці та Африці (Малюнок 22). Актуальність регіональних ланцюгів

доданої вартості показує потенціал для використання торгових і інвестиційних угод в більш широких спільних діях для регіонального та промислового розвитку. Такі зусилля повинні бути спрямовані на лібералізацію і сприяння торгівлі та інвестицій, а також створення механізму заохочення спільних інвестиційних і установ. Вони можуть поширюватися на інші політичні області, важливі для забезпечення можливості розвитку глобального ланцюга створення вартості, такі, як гармонізація нормативних стандартів і зближення стандартів з екологічних, соціальних, і керівничих питань. Також вони можуть бути спрямовані на створення транскордонних промислових груп завдяки спільним інвестиціям у глобальний ланцюг створення вартості, включення інфраструктури та виробничого потенціалу.

Малюнок 22. Частка внутрішньорегіональної потоків ланцюгів створення вартості в загальному обсязі участі GVC, основні регіони 2010

Джерело: ЮНКДАТ, Світовий інвестиційний звіт 2013 - GVCs: інвестиції і торгівля в цілях розвитку.

Розширення рамок інвестиційної політики як і раніше важливо для вигоди глобального ланцюга створення вартості.

Конкретні заходи щодо сприяння та полегшення інвестицій в глобальних ланцюгів доданої вартості можуть бути успішними, якщо вони мати своє місце в контексті, а не замінюють інші політичні рішення, спрямовані на поліпшення інвестиційного середовища. Політичні елементи, такі як основи політики ОЕСР з інвестицій і Рамки інвестиційної політики ЮНКТАД в інтересах сталого розвитку були розроблені з урахуванням всього державного апарату: заходи, необхідні для створення умов сприяють отриманню міжнародних інвестицій, пов'язаних з глобальним ланцюгом цінностей.

Оскільки уряду стали більш обізнаний щодо ролі міжнародних інвестицій в глобальних ланцюгах вартості, внутрішня інвестиційна політика все більше орієнтована на окремі етапи виробництва і завдання замість галузей промисловості в цілому. Тому уряд може створити нове покоління інвестиційних стимулів, спрямованих на

конкретні підрозділи глобального ланцюга вартості, які приносять більшу додану вартість.

Висновки та подальші кроки.

Зростаюча міжнародна фрагментація виробництва, що відбулася впродовж останніх десятиліть змінила традиційні уявлення про торгівлю та інвестиції. З'явилося нове розуміння того, що традиційні статистичні дані не кращим чином можуть сприяти на оптимальні політичних заходів і, що створення розумної політики вимагає більш адекватних і точних даних. ОЕСР, СОТ і ЮНКТАД почали створювати нові стандарти і розширювати свою роботу, щоб краще оцінити вплив глобального ланцюга цінностей з питань торгівлі, інвестицій, розвитку, зростання і робочих місць.

Повідомлення щодо поточної роботи в цьому звіті поясняє: глобальні ланцюги вартості є важливими і залежать від відкритих ринків, а також має бути доповнений відповідними рамками політики, в тому числі і для зміцнення виробничого потенціалу. Фрагментація виробництва глобальних ланцюгів вартості також має супроводжуватися новими акцентами в торговій та інвестиційній політиці, що більш активно приймає до уваги зростаючу взаємозалежність між політичними позиціями експортерів і імпортерів, приймаючих та вітчизняних країн. Крім того, ініціативні угоди про економічну інтеграцію, які охоплюють більш гармонійно всі розміри доступу до ринку (а також доступ до основних ресурсів) може допомогти країнам максимізувати вигоди від спільного виробництва. У той же час, відкрита і стабільна торгівля та інвестиційна політика повинні супроводжуватися цілим рядом інших рішень та прокладати шлях для будь-якої економіки, щоб отримати доступ і користь з цих ланцюгів доданої вартості. Одним з вирішення проблем є розуміння і усунення перешкод на шляху до такої участі у деяких країн, що розвиваються, і які в даний час в меншій мірі здатні

доступ і отримувати вигоду з ланцюгів доданої вартості. І нарешті, міжнародна конкуренція у глобальному ланцюзі вартості спричинить за собою

адаптаційні витрати, так як деякі види діяльності зростають, а інші знижуються, а також діяльності переміщуються у різних країнах.

Політика повинна полегшити процес коригування, в тому числі і добре розроблені продуктивні заходи по зростанню потенціалу, екологічної стійкості та ринку праці, соціальну і конкурентну політику, а також за рахунок інвестицій в освіту і навички, інфраструктуру та технології.

Міжнародне співробітництво може допомогти в повній мірі скористатися перевагами глобального ланцюга вартості і забезпечити, щоб нові стратегії фірм пішли на користь усім. Існують можливості в рамках програм структурної політики Великої двадцятки для вирішення деяких політичних проблем. Робота з ініціативи ОЕСР і СОР, разом з мережею міжнародних організацій і установ-партнерів, в тому числі ЮНКТАД, буде зміцнюватися і зростати. ОЕСР готова встановити і підтримувати обсерваторію, яка буде запрошувати широке співробітництво для майбутньої роботи, пов'язаної в оцінці торгівлі у мірі доданої вартості і наслідки глобального ланцюга цінностей, як це було запропоновано впродовж російського семінару великої двадцятки ОЕСР щодо глобального ланцюга цінностей, що відбувся у Парижі 29 травня 2013 року.

Для більш детальної інформації

Дивіться базу даних і аналіз ТІВА ОЕСР СОР

Світовий звіт про інвестиції ЮНКСТАТ

